

TOWARZYSTWO INICJATYW TWÓRCZYCH „E”

towarzystwo
inicjatyw
twórczych

Diagnoza w gminie Koprzywnica

Raport z badania potencjału kulturotwórczego i
stylu życia mieszkańców gminy

Autorzy:

Ania Biernat

Pola Rożek

Adam Kadenaci

Spis treści

1. Metodologia.....	4
1.1. Cele badania i rozumienie pojęć.....	4
1.2. Konstrukcja i przebieg badania	5
2. Charakterystyka wsi z gminy Koprzywnica	8
2.1. Warsztat nr 1.....	8
2.1.1. POSTRONNA	8
2.1.2. ZBIGNIEWICE KOLONIA	10
2.1.3. ZBIGNIEWICE WIEŚ	11
2.1.4. DMOSICE	12
2.2. Warsztat nr 2.....	13
2.2.1. GNIESZOWICE.....	14
2.2.2. NIEDŹWICE.....	15
2.2.3. TRZYKOSY	17
2.2.4. BESZYCE <i>oczami dzieci</i>	18
2.2.5. BESZYCE <i>oczami młodzieży (i dwóch kobiet)</i>	19
2.3. Warsztat nr 3.....	21
2.3.1. ŚWIĘZYCE.....	21
2.3.2. KAMIENIEC.....	22
2.3.3. CISZYCA <i>oczami dzieci</i>	24
2.3.4. CISZYCA <i>oczami dorosłych</i>	25
2.4. Warsztat nr 4.....	26
2.4.1. BŁONIE	26
2.4.2. SOŚNICZANY	27
2.5. Warsztat nr 5.....	29
2.5.1. KRZCIN.....	29
2.5.2. ŁUKOWIEC	31
2.6. Warsztat nr 6.....	32
2.6.1. KOPRZYWNICA	33

2.7.	Potencjał kulturotwórczy gminy Koprzywnica	35
2.8.	Rekomendacje dot. działań domu kultury na terenie gminy	37
3.	Opisy grup mieszkających na terenie gminy Koprzywnica	38
3.1.	Kobiety, w tym kobiety aktywne zawodowo, seniorki, sadowniczki	38
3.1.1.	Działania skierowane do kobiet - rekomendacje dla domu kultury	42
3.2.	Sadownicy - mężczyźni	43
3.2.1.	Działania skierowane do mężczyzn - rekomendacje dla domu kultury	44
3.3.	Młodzież	44
3.3.1.	Działania skierowane do młodzieży - rekomendacje dla Domu Kultury	49

1. Metodologia

Diagnozę, która została przeprowadzona w gminie Koprzywnica określamy mianem *badania animacyjnego*.

Badanie animacyjne jest ściśle powiązane z konkursem organizowanym przez Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Koprzywnicy pt. Z kulturą za pan brat. Oba działania realizowane są w ramach programu Dom Kultury + realizowanego przez Narodowe Centrum Kultury.

Badanie animacyjne miało wymiar praktyczny, co oznacza, że w jak największym stopniu miało być użyteczne dla domu kultury w działaniach wspierających mieszkańców (również po zakończeniu konkursu). W związku z tym poza zebraniem konkretnej wiedzy służyło również wzajemnemu poznaniu się domu kultury i mieszkańców, jak również promocji samego konkursu. Zarówno rozumienie pojęcia *potencjał kulturotwórczy* oraz kształt *badania animacyjnego* został wypracowany partycypacyjnie przez zespół domu kultury przy wsparciu badaczy. Pracownicy domu kultury współprowadzili również częściowo warsztaty z mieszkańcami, a następnie samodzielnie przeprowadzili akcję animacyjną skierowaną do młodzieży gimnazjalnej i licealnej oraz działania podczas imprezy z okazji św. Floriana.

1.1. Cele badania i rozumienie pojęć

Głównym celem *badania animacyjnego* było rozpoznanie *potencjału kulturotwórczego* wśród mieszkańców gminy Koprzywnica.

Według zespołu domu kultury na *potencjał kulturotwórczy* składa się: dziedzictwo kulturowe danego terenu, środowisko naturalne oraz ludzie.

Dom kultury poszukiwał osób z *potencjałem kulturotwórczym*, po to by ich zaktywizować, wesprzeć w środowisku lokalnym.

Osoby/grupy posiadające taki potencjał, to takie, które są:

- inicjatorami działań kulturalnych i społecznych, wytwórcami, artystami, amatorami i rzemieślnikami, animatorami kultury, którzy realizują się lub mogliby się realizować w pasji działań kulturalnych i prospołecznych;
- miejscowymi ekspertami z zakresu różnych dziedzin, naukowcami, pasjonatami;

- autorami społecznych inicjatyw, lokalnymi liderami, autorytetami w danej dziedzinie, grupami nieformalnymi, których aktywność może mieć wartość kulturową;
- mieszkańcami gotowymi do zaangażowania się w działania na rzecz lokalnej społeczności, na rzecz własnej miejscowości i gminy, którzy chcą wziąć odpowiedzialność za swoją "małą ojczyznę" i zmieniać ją na lepsze.

Równolegle z badaniem *potencjału kulturotwórczego* chcieliśmy się bliżej przyjrzeć stylowi życia mieszkańców gminy Koprzywnica. Ze względu na ograniczenia czasowe diagnozy nie byliśmy w stanie rozpoznać wszystkich grup zamieszkujących ten obszar. W ramach naszych działań przebadaliśmy style życia tych grup, których przedstawiciele uczestniczyli w organizowanych przez nas warsztatach. Staraliśmy się skupić na grupach, które są najistotniejsze dla domu kultury. Podczas pierwszego etapu diagnozy zespół domu kultury wskazał na następujące grupy: młodzież gimnazjalna i ponadgimnazjalna (ze szczególnym uwzględnieniem pasjonatów filmu i muzyki), seniorzy mężczyźni, młode matki z dziećmi, rolniczki/gospodynie domowe.

Ostatnim celem naszego *działania animacyjnego* było wsparcie mieszkańców w stworzeniu pomysłów na działanie, które będą mogły być zgłoszone w ramach konkursu „Z kulturą za pan brat”. Zachęcaliśmy by inspirowali się wiedzą (*potencjał kulturotwórczy* i style życia), którą uzyskaliśmy podczas warsztatu. Prezentowaliśmy też przykłady ciekawych działań kulturalnych realizowanych w małych miejscowościach, które mogą stanowić dla nich inspirację.

1.2. Konstrukcja i przebieg badania

Ważnym założeniem *badania animacyjnego* jest fakt, że mieszkańcy są traktowani jako znający najlepiej swoje miejscowości, ale także znający swoje potrzeby, problemy, bariery, z którymi mierzą się w codziennym życiu. Rolą badaczy w tym podejściu jest pobudzanie uczestników badania animacyjnego do refleksji, wspieranie ich w ujawnianiu opinii, przekonań, ale również tworzenie, kreowanie potencjalnych rozwiązań, które będą odpowiedzią na ich potrzeby.

Główna część *badania animacyjnego* prowadzona była w sposób partycypacyjny. Jego uczestnikami byli mieszkańcy wszystkich 16 miejscowości z terenu gminy Koprzywnica. Spotkania w których brały udział mieszkańcy z kilku wsi spełniły dodatkowe zadanie, pozwoliły na wzajemne poznanie się sąsiedzkich miejscowości, a również poznanie problemów i potrzeb różnych grup społecznych wzajemnie. Wydaje się, że szczególnie wartościowa była wymiana doświadczeń, opinii, punktów widzenia pomiędzy kobietami, a mężczyznami oraz pomiędzy młodzieżą a osobami dorosłymi. Mamy poczucie, że w kilku przypadkach pozwoliły one na przełamanie stereotypowego myślenia o każdej z nich.

Na *badanie animacyjne* składały się następujące elementy:

Warsztaty z przedstawicielami 16 miejscowości znajdujących się na terenie gminy Koprzywnica.

Odbyło się 6 takich warsztatów. Każdy z nich składał się z trzech elementów:

- zebranie i poszerzenie wiedzy na temat poszczególnych miejscowości na terenie gminy Koprzywnica pod kątem:
  - aktywności, działań, wydarzeń odbywających się w tych miejscach,
  - osób i grup, które mają umiejętności, pasje, zainteresowania,
  - ciekawych wydarzeń z przeszłości, tradycji, zwyczajów, miejsc,
  - określenia miejsc spotkań (wszystkich mieszkańców jak i poszczególnych grup) w poszczególnych miejscowościach

Wspólnie z mieszkańcami tworzone były mapy ich miejscowości, które stanowiły wstęp do dyskusji, wspólnego myślenia nad przestrzenią, ludźmi, przeszłością, specyfiką konkretnych wsi.

- poznanie stylu życia poszczególnych grup zamieszkujących gminę Koprzywnica.

W trakcie warsztatu z zespołem domu kultury zostały określone grupy, o których dom kultury ma niewystarczającą wiedzę, nie zna ich potrzeby, marzeń, ograniczeń i w trakcie trwania badania chciałby je lepiej poznać. Wśród grup zostały wskazane m.in.: młodzież, kobiety z małymi dziećmi, seniorzy. W trakcie warsztatów udało pogłębić się wiedzę o czterech grupach w następujących obszarach:

- potrzeby i problemy,
- potencjały, mocne strony
- ograniczenia i barier
- organizacja pracy/dnia
- czas wolny
- marzenia

W zależności od tego, kto uczestniczył w poszczególnych warsztatach, pracowaliśmy z uczestnikami warsztatów w grupach, tworzonych ze względu na wiek, płeć, status zawodowy (osoby z różnych miejscowości pracowały w grupach wspólnie). W przeważającej większości uczestniczkami warsztatów były kobiety, w różnym wieku. Rozmawialiśmy więc z seniorkami,

sadowniczkami, kobietami pracującymi zawodowo. W mniejszym stopniu podczas warsztatów obecna była młodzież i dzieci. W najmniejszym stopniu udało dotrzeć się do mężczyzn, chociaż w trakcie 3 dni warsztatów udało się porozmawiać z kilkoma z nich.

- stworzeniu listy pomysłów na działania, które będą odpowiedzią na potrzeby zarówno grup jak i poszczególnych miejscowości uwzględniające jednocześnie ich potencjały. Pomysły mają stanowić wstęp do tworzenia wniosków do konkursu „Z kulturą za pan brat”.

Sonda przeprowadzona przez zespół domu kultury podczas Dni św. Floriana

Wspólnie z zespołem domu kultury poszukiwaliśmy możliwości zwiększenia zasięgu naszej diagnozy. Pracownicy KDK wykazywali dużą chęć podjęcia autonomicznych *działań animacyjnych*. Chcieli zdobyć jak najwięcej praktycznej wiedzy, żeby w przyszłości móc samemu wykonywać różne działania diagnostyczne. Wspólnie z zespołem domu kultury zdecydowaliśmy się, że przeprowadzą sondę uliczną podczas największego lokalnego wydarzenia, Dni św. Floriana. Podczas akcji zadawali mieszkańcom następujące pytania: „Co chciałbyś/chciałabyś zorganizować w swojej miejscowości przy wsparciu Domu Kultury?” oraz „W jakich działaniach kulturalnych uczestniczyłbyś/uczestniczyłabyś najchętniej?”

Pytanie na sznurku przeprowadzone przez zespół domu kultury w szkole

Drugim *działaniem animacyjnym* przeprowadzonym przez przedstawicieli domu kultury było pytanie na sznurku przeprowadzone w Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Papieża Jana Pawła II w Koprzywnicy. Akcja została przeprowadzona podczas długiej przerwy. Uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na dwa pytania: „Kultura dla Ciebie to...?” i „Gdybyś miała/miał 3 tysiące złotych, to co byś zorganizowała/zorganizował dla innych mieszkańców?”

Informacje zebrane w raporcie zostały przygotowane w oparciu o następujące działania:

- warsztat z zespołem domu kultury
- 6 warsztatów, w których udział wzięli mieszkańcy 16 wsi z terenu gminy Koprzywnica i miasto Koprzywnica z osiedlami Cegielnia i Zarzeczce
- warsztatu podsumowującego z zespołem domu kultury
- akcja „pytanie na sznurku” przeprowadzonego przez pracowników domu kultury w ZSO im. Jana Pawła II w Koprzywnicy
- sondę uliczną zorganizowanego podczas dnia św. Floriana

2. Charakterystyka wsi z gminy Koprzywnica

2.1. Warsztat nr 1

Na pierwszym warsztacie dla wsi Dmosice, Postronna, Zbigniewice Wieś i Zbigniewice Kolonia, który się odbył 23 kwietnia 2015 r. przedpołudniem w świetlicy w Dmosicach pojawiły się wyłącznie kobiety (gospodynie domowe, kobiety aktywne zawodowo, seniorki, emerytki). Uczestniczki warsztatu odpowiedziały na pytanie: **Co byś chciała zmienić w swojej miejscowości na lepsze?** Odpowiedzi zapisane na kartkach wskazują przede wszystkim na braki w infrastrukturze wsi tzn. brak miejsca spotkań lub jego niewystarczające wyposażenie (świetlica, plac zabaw, remiza) oraz brak bezpiecznych przejść dla pieszych (chodniki, pobocza). Pojawił się też pojedynczy apel o powstanie Koła Gospodyń Wiejskich.

- **budowa poboczy przy ulicach, chodników dla pieszych**, drogi asfaltowej (Zbigniewice Kolonia - Kępe) - poprawa bezpieczeństwa
- **plac zabaw, otoczenie wokół stawu, remizy, siłownia, boisko, park**
- **wybudować, wyposażyc świetlicę**
- świetlica (Zbigniewice Kolonia)
- by zmienić remizę w dom kultury – zrobić ogrzewanie, miejsce spotkań dla młodzieży, rekreacja przy obiekcie (Zbigniewice Wieś)
- by było więcej spotkań
- by powstało Koła Gospodyń Wiejskich

2.1.1. POSTRONNA

We wsi uprawia się głównie truskawki i wiśnie.

Na mapie stworzonej przez mieszkanki Postronnej zaznaczone zostały: figurki, sklep, szkoła, świetlino-remiza, kaplica, punkt poboru wody dla rolników (staw)

Miejsca spotkań:

kaplica, szkoła (dzieci, rodzice), remiza (młodzież, dzieci), staw (młodzież), przystanek (ludzie korzystający z busów), skup (osoby, które mają sady, w okresie letnim)

Ciekawe miejsca, wydarzenia z przeszłości:

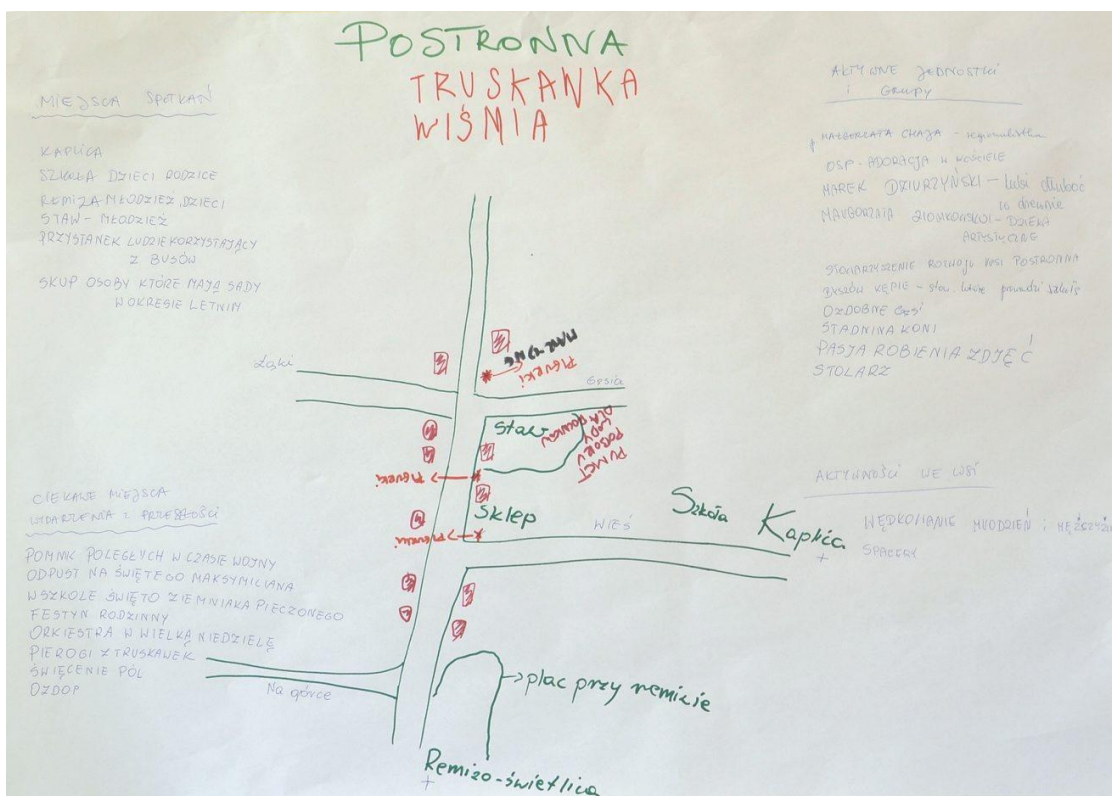
pomnik poległych w czasie wojny, odpust na św. Maksymiliana, święto Piezonego Ziemniaka (w szkole), festyn rodzinny, Orkiestra w Wielką Niedzielę, pierogi z truskawek, święcenie pól

Aktywne osoby i grupy:

Małgorzata Chaja (regionalistka), OSP (adoracja w kościele), Marek Dziurzyński (lubi pracować z drewnem), Małgorzata Ziolkowska (dzieła artystyczne), Stowarzyszenie rozwoju wsi Postronna, Byszów, Kępie (prowadzi szkołę), stolarz, ozdobne gęsi, stadnina koni, pasjonaci robienia zdjęć

Aktywności we wsi:

wędkowanie (młodzież, mężczyźni), spacery

Pomysły wypracowane dla Postronnej:

- wycieczka poza wieś, poza gminę, gdzie gdzie można coś zwiedzić
- zajęcia sportowe (aerobic, nordic walking, zdrowy styl życia)
- impreza dla wsi na zakończenie lata
- zbieranie historii miłosnych od seniorów
- robienie nowych wersji starych zdjęć
- artystyczny remont przystanku

2.1.2. ZBIGNIEWICE KOLONIA

Na mapie stworzonej przez mieszkańki wsi zostały zaznaczone: figurki, sklepy, plac zabaw, boisko, wiatrak, lasy, remiza i oczko wodne (w Zbigniewicach Wieś).

Miejsca spotkań:

boisko, remiza/świetlica, oczko wodne z altaną i ławeczkami, plac zabaw, figurki (podczas majówek), święcenie pól, sklepy, siłownia, wiatrak (*głośny, przeszkadza*)

Ciekawe miejsca, wydarzenia z przeszłości:

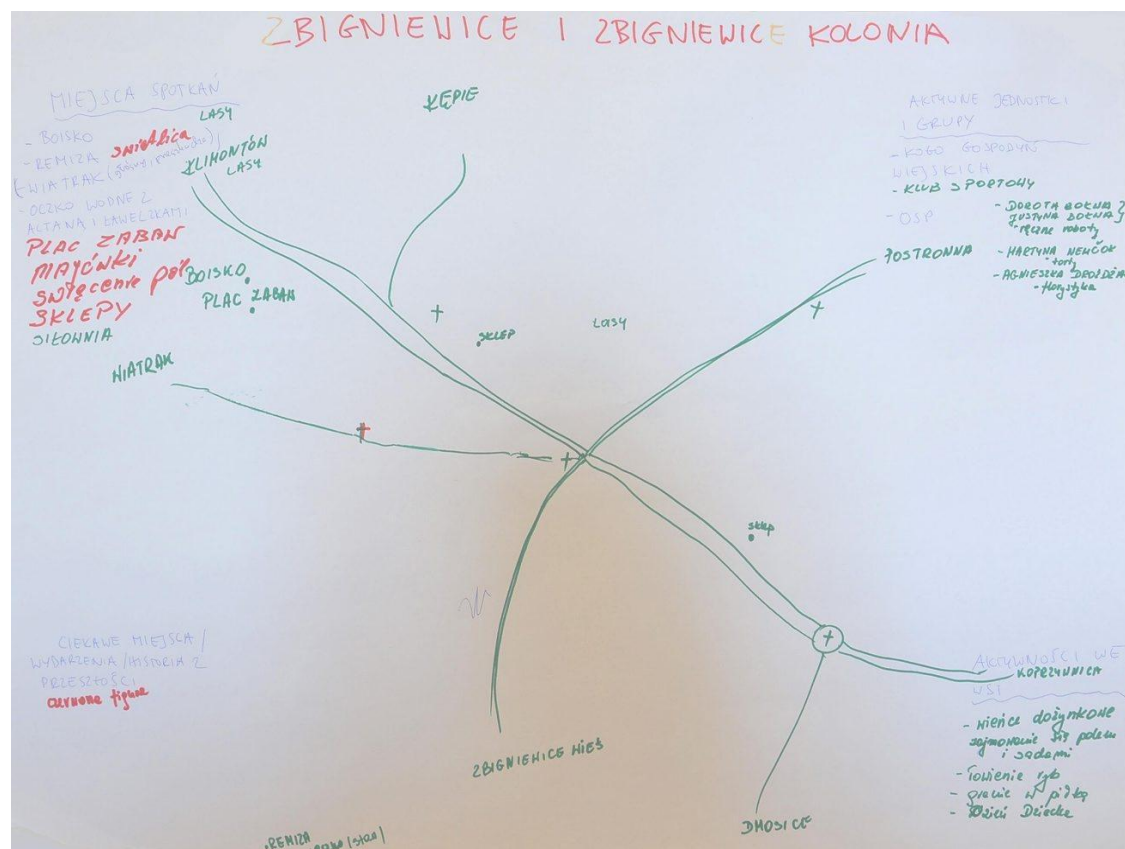
czerwona figurka

Aktywne osoby i grupy:

Koło Gospodyń Wiejskich, Klub Sportowy, OSP, Dorota Bokwa, Justyna Bokwa (rękodzieło), Martyna Nemčok (torty), Agnieszka Drożdżał (florystyka)

Aktywności we wsi:

wiece dożynkowe, zajmowanie się polami, sadami, łowienie ryb, granie w piłkę, Dzień Dziecka

2.1.3. ZBIGNIEWICE WIEŚ

Na mapie wsi stworzonej przez mieszkankę Zbigniewic Wsi zaznaczone zostały: staw (jako centrum wsi) z ławeczkami, remiza, stadion, altanka, figurki, ujęcie wody;

Problemy:

We Zbigniewicach Wsi mieszkają głównie starsi ludzie, wieś się wyludnia, bo młodzi wyjeżdżają do pracy za granicę (Niemcy, Anglia, Belgia, Włochy) nie mając perspektyw na pracę w gminie, na miejscu. Z tym wiąże się też brak przyrostu naturalnego. Mieszkańcy wsi są bierni, nie chcą działać na rzecz lokalnej społeczności, nie licząc p. sołtys i jej męża. Problemem we wsi jest też alkoholizm.

Miejsca spotkań:

remiza z siłownią (wesela, osiemnastki, komunie, urodziny, z tymże ze Zbigniewic Wsi-max. 8 osób korzysta), altanka, staw (łowienie ryb), stadion

Ciekawe miejsca, wydarzenia z przeszłości:

pieczenie chlebów we własnych piecach, robienie masła (krowa była żywicielką domu)

Aktywne osoby i grupy:

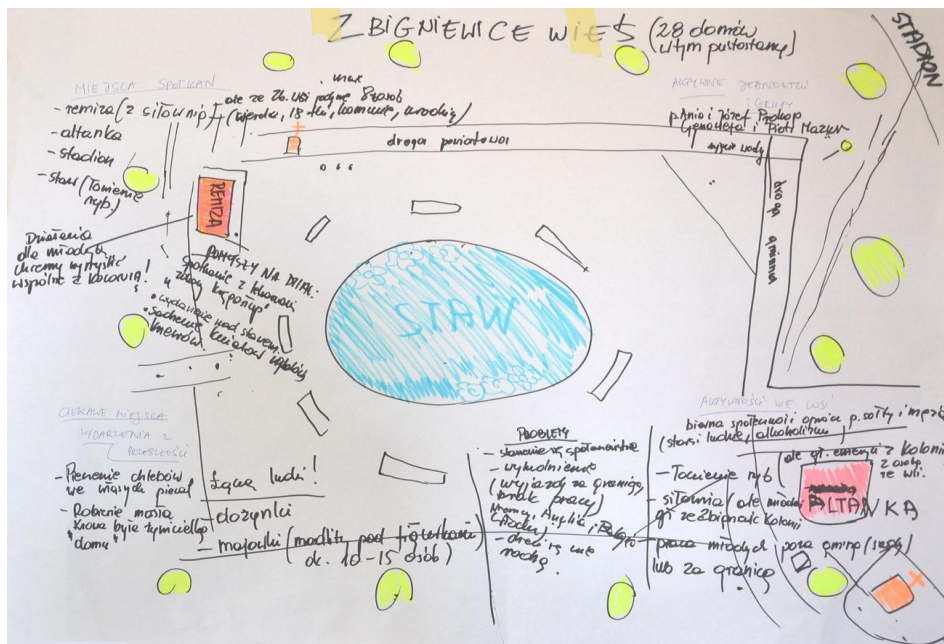
Ania i Józef Prokop, Genowefa i Piotr Mazur

Aktywności we wsi:

łowienie ryb (głównie emeryci ze Zbigniewic Kolonii, 2 osoby ze Zbigniewic Wsi), ćwiczenie na siłowni (głównie młodzież ze Zbigniewic Kolonii), praca poza gminą (sady) lub za granicą

to co łączy ludzi to:

dożynki, majówki (modlitwy pod figurkami, 10-15 os.)

Pomysły wypracowane wspólnie dla Zbigniewic Wsi i Zbigniewic Kolonii:

- spotkania dla seniorów: zdrowie (lekarz dietetyk, wzrok, słuch), wymiana międzypokoleniowa „kiedyś babcia była wnuczką”, spotkania świąteczne, „świadkowie historii” – zbieranie historii od seniorów, „tajemnice dawnej kuchni zbigniewickiej”
- rodzinny piknik Zbigniewic: turniej rodzinny, rodzice kontra dzieci, warsztaty florystyczne, dekoracja ciast
- historie kapliczek Zbigniewic

2.1.4. DMOSICE

We wsi uprawia się głównie truskawki, jabłka, wiśnie, morele, brzoskwinie.

Na mapie stworzonej przez mieszkanki wsi zostały zaznaczone: świetlica z altaną, huśtawką i remizą (*OSP w Dmosicach nie jest zarejestrowaną jednostką, pełni tylko funkcję reprezentatywną przy okazji świąt, uroczystości etc.*), sklep, figurki, wąwozy, zbiornik wodny, przystanek (pomalowany w dziecięce ręce, projekt Stowarzyszenia Nasze Dmosice).

Miejsca spotkań:

świetlica (młodzież gra w gry), altana, plac zabaw koło świetlicy, prywatne domy, figurki, sklep

Ciekawe miejsca, wydarzenia z przeszłości:

pobyt w Dmosicach Stefana Żeromskiego, wieś pojawia się pod zmienioną nazwą („Derślawice”) w „Popiołach” Stefana Żeromskiego, wąwozy (droga dojazdowa do pól), pirkok (impreza po darcie pierza), pieczony ziemniak (po wykopkach)

Aktywne osoby i grupy:

OSP Dmosice (niezarejestrowani), mini-strażacy (dzieci), Koło Gospodyń Wiejskich (10 osób, główna działalność skupiona wokół kulinariów), Stowarzyszenie Nasze Dmosice, Zdzisława Sygnet (sołtys), Mariusz Żurek (młody malarz), śpiewacy (6 osób) z zespołu regionalnego „Powiślanie”, Maria Krępa, Stanisława Ciamaga, Katarzyna Haja (rękodzieło artystyczne, np. kwiaty z bibuły), Janusz Żuber, Angelika Żurek (miejscowi poeci), sportowcy (młodzież), dzika drużyna

Aktywności we wsi:

śpiewanie majówek przy kapliczkach, kusoki (ostatki, zapusty, koniec karnawału), kolędnicy (w drugi dzień świąt bożonarodzeniowych), spotkania w świetlicy z różnych okazji, projekty Stowarzyszenia Nasze Dmosice (np. wspólne gotowanie, malowanie przystanku), zbieranie grzybów i jagód

o grupy społeczne. Uczestnicy warsztatu odpowiedzieli na pytanie: **Co byś chciała zmienić w swojej miejscowości na lepsze ?** Odpowiedzi zapisane na kartkach wskazują przede wszystkim na potrzebę integracji i zaangażowania się mieszkańców we wspólne sprawy, działania na rzecz wsi. Drugą najczęściej pojawiającą się potrzebą jest zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez organizację różnego rodzaju zajęć. Pojawia się też pojedynczy głos mówiący o potrzebie remontu remizy w Trzykosach w związku z brakiem miejsca spotkań we wsi oraz głos mówiący o niewystarczających połączeniach transportowych ze szkołami i miastami. Oto szczegółowe wypowiedzi:

- **Więcej wycieczek, warsztatów, zabaw, zajęć (np. nauka tańca, zajęcia artystyczne) - zagospodarowanie czasu wolnego młodzieży i dzieci**
- **Integracja międzypokoleniowa, integracja osób starszych, mieszkańców, relacje międzyludzkie, zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczne, we wspólne działanie**
- Zasady funkcjonowania wsi
- Lepszy transport do szkół, miast
- Nowy sprzęt na siłowni
- Remont remizy w Trzykosach i przeznaczenie pomieszczeń na miejsce spotkań dla mieszkańców
- Wesołe miasteczko, kino, cyrk

2.2.1. GNIESZOWICE

„Starsi zostają, młodzi wyjeżdżają.”. We wsi mieszka 506 ludzi.

Na mapie stworzonej przez mieszkańców wsi zaznaczono: FHU Pełka, szkołę, plac zabaw, boisko, remizę, sklep, kapliczki, bliżej niezidentyfikowany cmentarz.

Miejsca spotkań:

Szkoła, dwa place zabaw, boisko sportowe, altana, remiza/świątelnia, kapliczki

Ciekawe miejsca, wydarzenia z przeszłości:

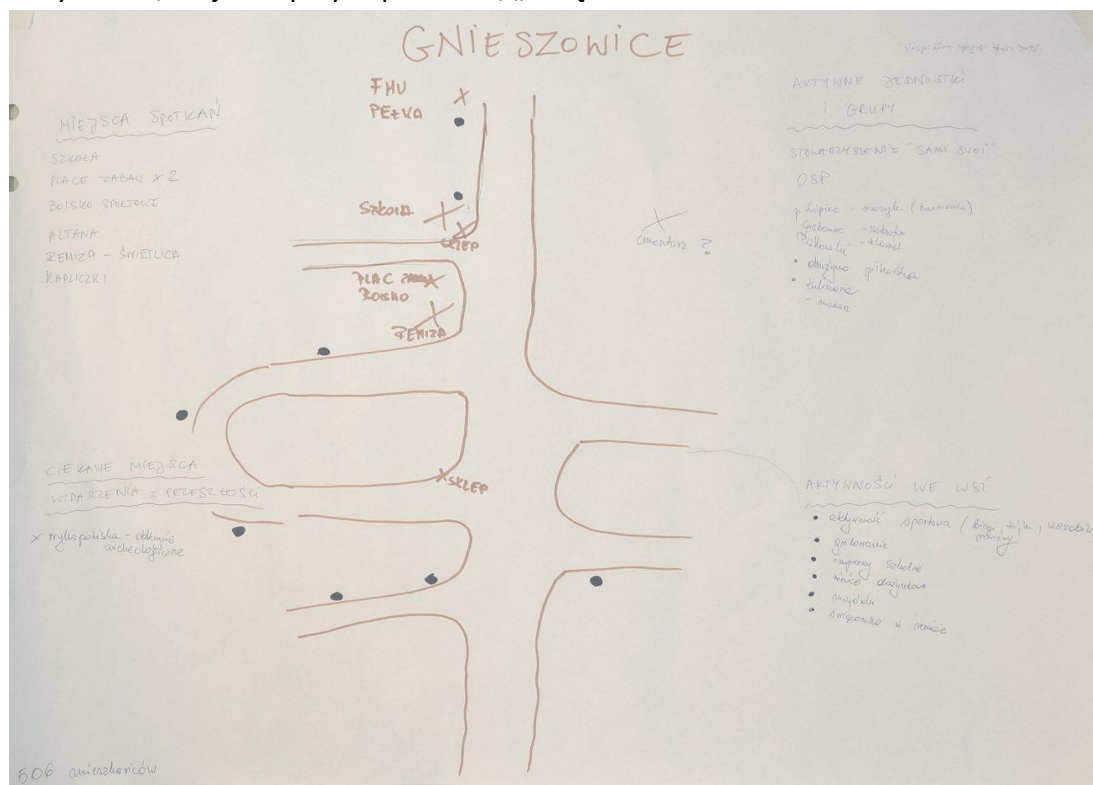
Wykopaliska – odkrycia archeologiczne (np. monety z przed kilku wieków)

Aktywne osoby i grupy:

Stowarzyszenie rozwoju wsi Gnieszowice „Sami swoi”, OSP, p. Lipiec – muzyk, gra na harmonii, p. Grębowiec – gra na saksofonie, p. Piątkowski – gra na klarncie, drużyna piłkarska, masarz, osoby aktywne kulinarnie

Aktywności we wsi:

Sport (biegi, kijki – nordic walking, aerobic, rowery), grillowanie, imprezy szkolne, wieńce dożynkowe, majówki przy kapliczkach, „święconka” w remizie

Pomysły wypracowane dla Gnieszowic:

- piknik międzypokoleniowy (kulinaria), reaktywacja potańcówek
- zawody sportowe dla młodzieży (rajd rowerowy, turniej piłki nożnej)
- gra terenowa „poszukiwacze skarbów”
- warsztaty rękodzielnicze

2.2.2. NIEDŹWICE

We wsi jest 81 domów i 300 mieszkańców, w tym duża liczba seniorów.

Uprawia się głównie: jabłka, wiśnie i truskawki.

Na mapie wsi stworzonej przez mieszkanki zaznaczono: szkołę, remizę, świetlicę/przedszkole/bibliotekę, sklep, altanę, kapliczkę, prywatny park z dworkiem (nabyty przez europościa Pawła Zalewskiego), rzeka Koprzywianka, strumyk.

Problemy:

Miejscowość niezintegrowana, każdy zagospodarowuje czas we własnym zakresie.

Remiza jest potencjalnym miejscem spotkań, ale w tej chwili nadaje się do remontu. BRAK MIEJSC SPOTKAŃ POD DACHEM.

Miejsca spotkań:

Przedszkole, plac zabaw, remiza, świetlica, hala sportowa, boisko, biblioteka, szkoła, altana, przystanek autobusowy, sklep

Ciekawe miejsca, wydarzenia z przeszłości:

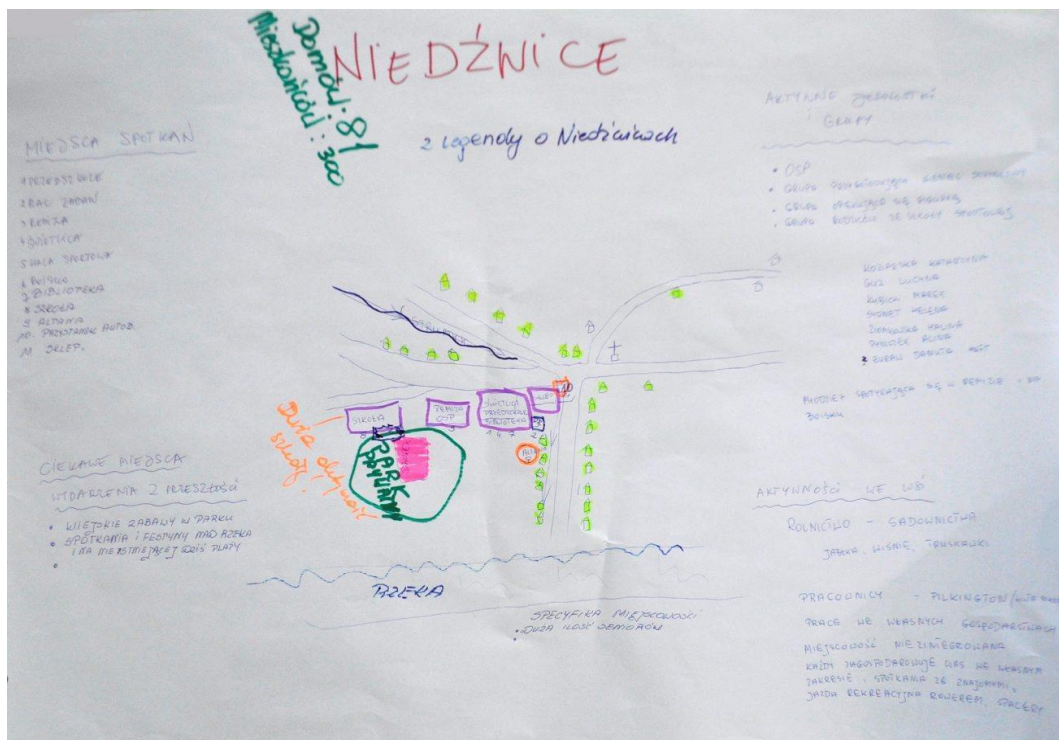
Wiejskie zabawy w parku (obecnie teren prywatny), spotkania i festyny nad rzeką Koprzywianką i na nieistniejącej już plaży

Aktywne osoby i grupy:

Szkoła, OSP, grupa przygotowująca wieniec dożynkowy, grupa opiekująca się figurką, grupa rodziców ze szkoły sportowej, Katarzyna Koziarska, Lucyna Guz, Marek Kubicki, Helena Sygnet, Halina Ziomkowska, Alina Pyszczek, Danuta Żuraw (haft), młodzież spotykająca się w remizie i na boisku

Aktywności we wsi:

Rolnictwo/sadownictwo (jabłka, wiśnie, truskawki), praca we własnym gospodarstwie, praca w hucie szkła w Sandomierzu (Pilkington), jazda rekreacyjna rowerem, spacer, spotkania ze znajomymi

Pomysły wypracowane dla Niedźwic:

- spływ kajakowy (w partnerstwie z innymi miejscowościami)
- spotkanie przy altanie/piknik przy altanie (atrakcje rodzinne)
- warsztaty taneczne dla młodzieży
- rajd rowerowy połączony z konkursem wiedzy o gminie (zagadki, ciekawostki, dziedzictwo kulturowe) zakończony wspólnym ogniskiem (w partnerstwie z innymi miejscowościami)
- gotowość do włączenia się do projektu kulinarnego Trzykós

2.2.3. TRZYKOSY

We wsi mieszkają 262 osoby. Seniorzy są „uśpieni”.

Wieś położona malowniczo, między rzekami Koprzywianką i Młynówką (między nimi są położone pola i sady, można spotkać tu dziki i bobry), a „górkami” – wzniesieniem, które również otaczają sady. Wieś dzieli się na kilka części: Zaolzie (za rzeką), drogę Bankówkę, Na górze („góry”), Przy drodze.

Na mapie wsi stworzonej przez mieszkańców zaznaczono: rzeki (Koprzywiankę i odnogę Młynówkę), sklep, remizę, plac zabaw, boisko, altanę, staw dla wędkarzy, młyn wodny, przystanek, figurki, ambonę

Miejsca spotkań:

Młyn (własność prywatna, budynek nie pełni już roli młyna, bo przestało się to opłacać; młyn jest użyczany Domowi Kultury na różnego rodzaju spotkania, warsztaty), remiza (uwaga: we wsi nie funkcjonuje OSP), plac zabaw, boisko, ambona

Ciekawe miejsca, wydarzenia z przeszłości:

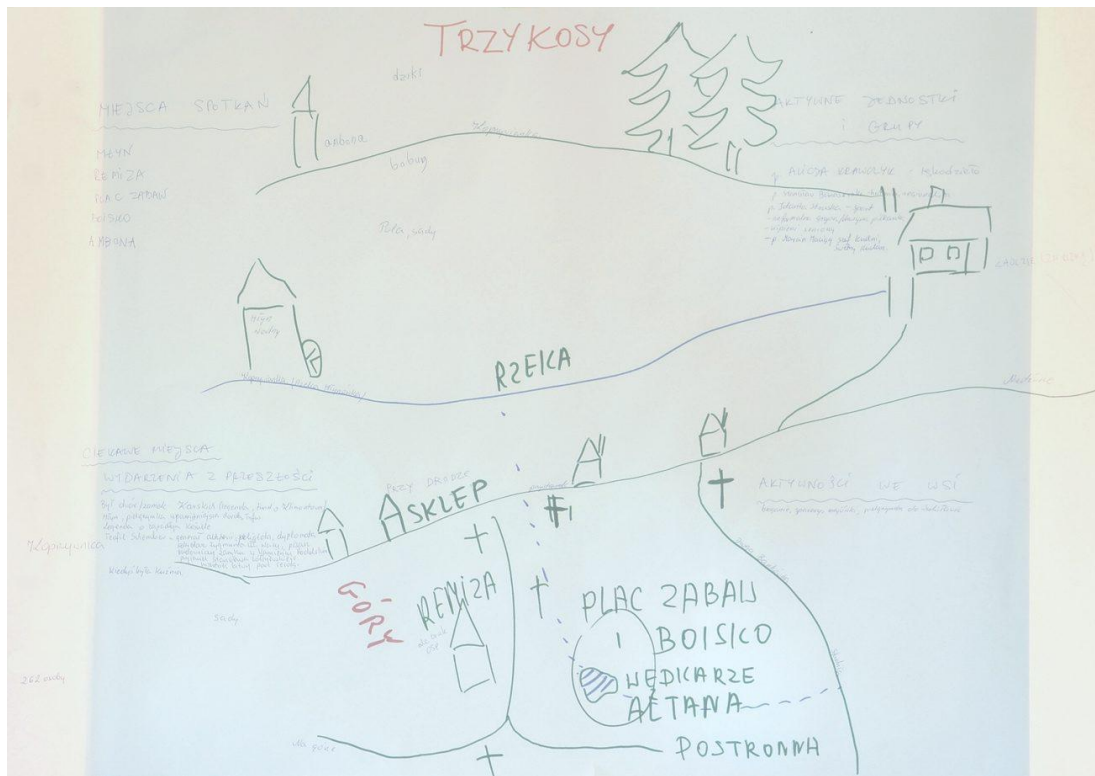
We wsi był dwór Karskich – legenda mówi, że prowadził z niego tunel do Klimontowa, legenda o zapadłym kościele, młyn (obecnie nie działający), kiedyś istniała kuźnia, co roku do Sulistawic idzie pielgrzymka z Trzykós upamiętniająca epidemię tyfusu w Trzykosach (legenda mówi, że po pielgrzymce epidemia ustała), Teofil Szemberg – m.in. dyplomata (XVII w.)

Aktywne osoby i grupy:

p. Alicja Krawczyk (rękodzieło, właścicielka młyna), Stanisław Banaszewski (historia, regionalista), p. Jolanta Struska (sport), drużyna piłkarska (nieformalna grupa), p. Marcin Maciąg (szef kuchni w hotelu „Basztowy” w Sandomierzu, świetny kucharz)

Aktywności we wsi:

Bieganie, spacer, majówki przy figurkach, coroczna pielgrzymka do Sulistawic

Pomysły wypracowane dla Trzykós:

- warsztaty kulinarne dla mieszkańców (nie tylko kobiet) z szefem kuchni Marcinem Maciągiem połączone z degustacją np. przy remizie; grill, ognisko, kociołek, potrawy dawne a współczesne
- warsztaty rękodzieła z Alicją Krawczyk (w starym młynie)
- warsztaty taneczne w remizie (może wspólnie z Dmosicami?)
- rajd rowerowy
- prowadzenie kroniki Trzykós

2.2.4. BESZYCE oczami dzieci

Na mapie wsi stworzonej przez dzieci z Beszyc zaznaczone zostały: przede wszystkim świetlica z siłownią, sklep i boisko z placem zabaw, poza tym las, figurki i most na rzece Koprzywiance.

Miejsca spotkań dzieci:

Sklep, świetlica i siłownia, boisko, plac zabaw, szlak pątniczny (prowadzący do sanktuarium w Sulisławicach), rzeka, las

Co dzieci robią:

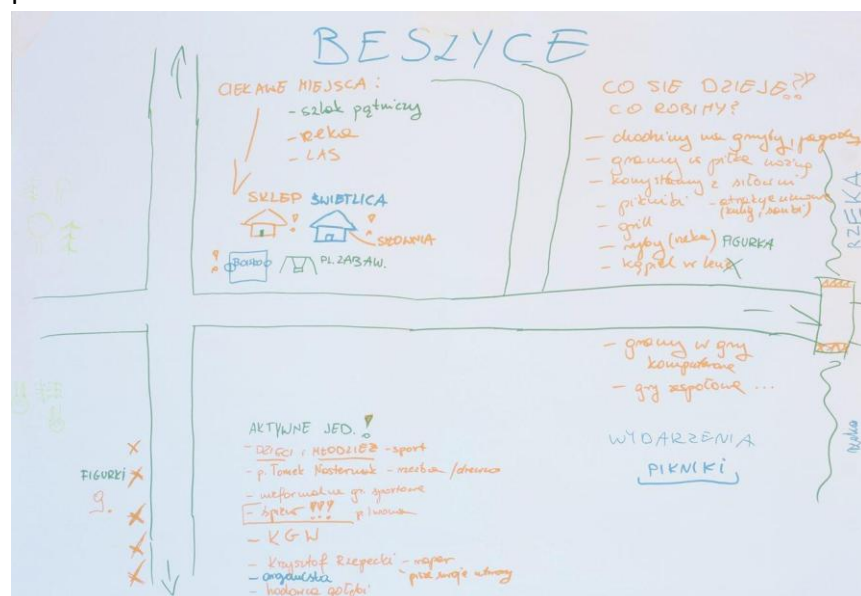
Chodzą na grzyby, jagody, grają w piłkę nożną, gry zespołowe, korzystają z siłowni, grają w gry na komputerze, chodzą na pikniki, grille, łowią ryby nad rzeką, w lecie - pływają, w zimie - kuligi, sanki

Aktywne osoby i grupy wg dzieci:

Dzieci i młodzież (sport), nieformalna grupa sportowa, p. Tomasz Nasternak (rzeźbi w drewnie), p. Iwona (śpiew), Koło Gospodyń Wiejskich, Krzysztof Rzepecki (raper, pisze swoje utwory), organista, hodowca gołębi

Aktywności we wsi wg dzieci:

pikniki

2.2.5. BESZYCE oczami młodzieży (i dwóch kobiet)

We wsi mieszka 250 osób. Mieszkańcy są zróżnicowani, w odróżnieniu od innych wsi jest tu spora grupa dzieci i młodzieży. Było to bardzo widoczne podczas diagnozy lokalnej przeprowadzonej w świetlicy. Była to jedyna wieś z gminy Koprzywnica, z której dzieci stawiały się licznie na warsztatach (dzieci było więcej niż dorosłych mieszkańców) i z zaangażowaniem uczestniczyły w warsztatach. We wsi mieszka około 20 nastolatków do 19 roku życia, 20 dzieci do 10 roku życia.

Wieś jest położona na skraju lasu, przy szlaku pątnicznym prowadzącym z Koprzywnicy do sanktuarium w Sulisławicach. We wsi uprawia się przede wszystkim truskawki.

Na mapie wsi stworzonej przez młodzież i kobiety z Beszyc zaznaczone zostały: plac zabaw, sklep, boisko, świetlica, przystanki, rzeka, las, zakład stolarski, figurki

Miejsca spotkań:

Świetlica (wszyscy mieszkańcy) – tu odbywają się pikniki rodzinne, tu mieści się siłownia; plac zabaw (babci z wnuczkami), boisko (młodzież) – piłka nożna, siatkówka; szlak sakroturystyczny, przystanek, ławki przed domami (seniorzy)

Ciekawe miejsca, wydarzenia z przeszłości:

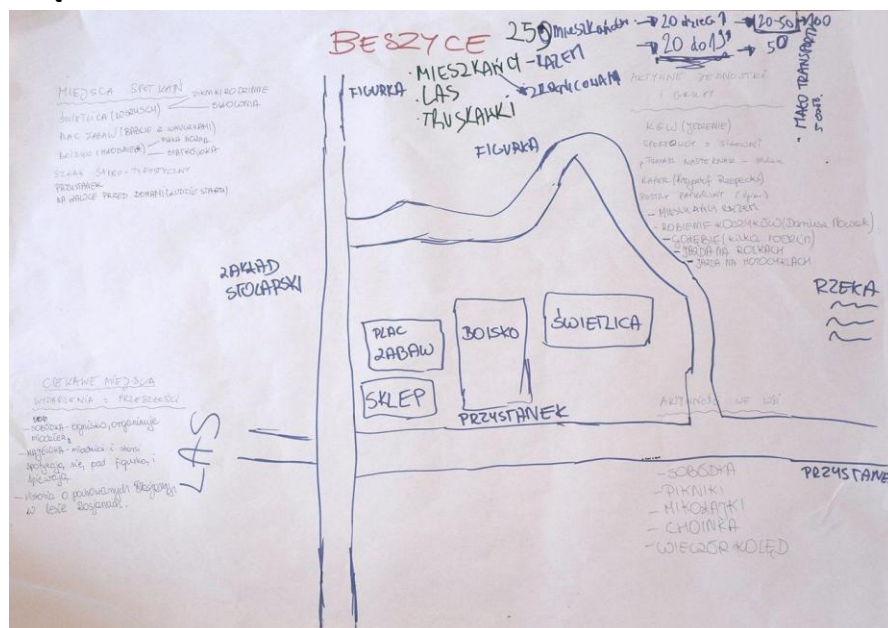
Sobótka (ognisko, organizowane przez młodzież), majówka (pod figurką na śpiewanie spotykają się młodzi i seniorzy), historia o pochowanych w lesie Rosjanach

Aktywne osoby i grupy:

Mieszkańcy, Koło Gospodyń Wiejskich (kulinaria), sportowcy z siłowni, p. Tomasz Nasternak – stolarz, Krzysztof Rzepecki (raper), siostry Papkówny (śpiew), p. Dariusz Nowak (robienie koszyków), hodowcy gołębi (kilka rodzin),

Aktywności we wsi:

Jazda na rolkach, jazda na motocyklach, sobótka (ognisko), pikniki, mikołajki, choinka, wieczór kolęd

Pomysły wypracowane dla Beszyc, czyli jak mieszkańcy wyobrażają sobie Beszyce w grudniu po zakończeniu projektu "Z kulturą za pan brat":

- chętni nauczyliby się tańczyć – kurs tańca dla różnych grup (hip-hop, taniec towarzyski)

- dzieci lepiej mówiłyby po angielsku, lepiej uczyłyby się matematyki – korepetycje wśród uczniów z Beszyc prowadzone przez starszych uczniów
- wyrównane zostanie boisko – wynajęcie walca, wyrównanie nawierzchni boiska
- zostaną pobite nowe rekordy na siłowni – turnieje sportowe, promowanie nowego stylu życia
- młode osoby uczą się od starszych np. pieczenia ciast, starych przepisów, spotkanie integracyjne w świetlicy
- dzieci ciekawie spędzają czas np. dzięki wolontariatowi – akcja sprzątnięcia Beszyc, zbiórki żywności, odzieży, nauki przez zabawę
- zdobyte zostaną umiejętności strażackie – zaproszenie zaawansowanego strażaka z Koprzywnicy i zrobienie kursu dla chłopców i dziewczyn
- poprawa kondycji fizycznej – zajęcia z boksu, karate, biegania, promowanie zdrowego trybu życia

2.3. Warsztat nr 3

Trzeci z warsztatów odbył się dla trzech miejscowości: Świeżyc, Kamieńca oraz Ciszycy. Wzięła w nim udział najmniejsza liczba osób, aczkolwiek najbardziej zróżnicowanych. Wśród uczestników były zarówno kobiety, mężczyźni oraz dzieci. Pomimo zaproszenia mieszkańcy Świeżyc nie pojawili się na spotkaniu, więc praca odbywała się nad dwoma miejscowościami. Co ciekawe pod koniec spotkania mieszkańcy Kamieńca i Ciszycy postanowili połączyć siły i pracować wspólnie przy generowaniu pomysłów na działania. Warsztat ten w odróżnieniu od innych odbył się na dworze, dzięki temu wzbudzał zainteresowanie przechodzących obok mieszkańców, a także przyciągnął dzieci wracające ze szkoły. Na pytanie o to, co mieszkańcy chcieliby zmienić w swoich miejscowościach pojawiły się odpowiedzi związane z ulepszeniem boiska, postawieniem placu zabaw czy altany do spotkań. Mieszkańcy wskazali również na chęć otwarcia, pobudzenia mieszkańców do wspólnego działania, zorganizowania zajęć dla młodych strażaków (dzieci), poprawić warunki spotkań społecznych czy zintegrować społeczność.

2.3.1. ŚWIEŻYCE

Nikt z mieszkańców nie pojawił się na warsztatach z diagnozy lokalnej. Mapa stworzona na podstawie rozmowy z mieszkanką wsi - pracowniczką Domu Kultury.

Miejsca spotkań:

światlica, obok chaszczce (plac do przejścia), sklep, staw, boisko dzikie, figurka (podczas majówek)

Aktywne jednostki i grupy:

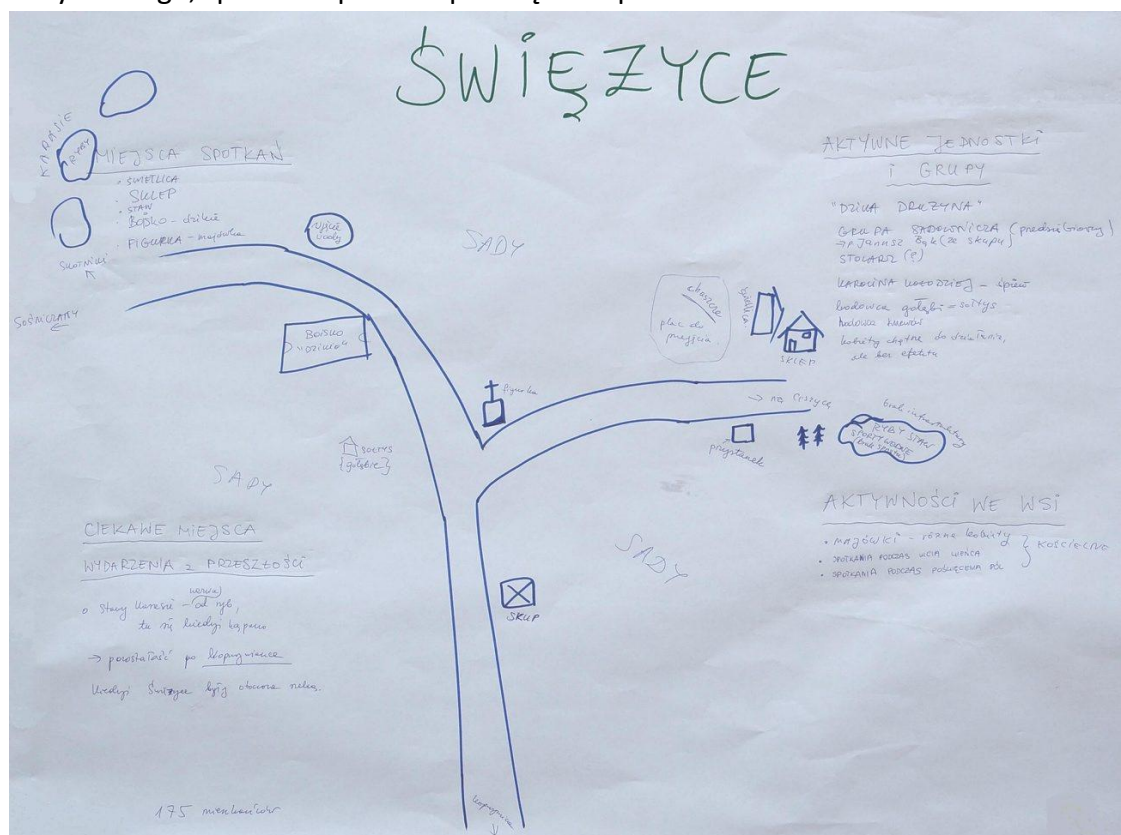
dzika drużyna, grupa sadownicza, w tym Janusz Bąk ze skupu, stolarze, Karolina Kołodziej (śpiew), hodowca gołębi – sołtys, hodowca krzewów, kobiety chętne do działania, ale jeszcze nie ma efektów

Ciekawe miejsca, wydarzenia z przeszłości

Stawy Karasie - nazwa pochodzi od ryb, które go zasiedlały. Kiedyś tam można było się kąpać; pozostałość po Koprzywnice – rzeka – kiedyś Świątynce były otoczone przez rzekę

Aktywności we wsi

Nabożeństwa majowe - spotykają się kobiety w różnym wieku, spotkania podczas wicia wieńca dożynkowego, spotkania podczas poświęcenia pól.

2.3.2. KAMIENIEC

We wsi znajduje się 21 numerów, mieszka ok.112 osób, w tym 12 dzieci w wieku szkolnym. Domy są wielopokoleniowe.

Wymarzony Kamieniec

- żeby kobiety spotykały się ze sobą
- żeby społeczność była bardziej otwarta
- żeby sadownicy spotykali się częściej i rozmawiali o ważnych dla nich sprawach, np. o utrzymaniu dróg dojazdowych do sadów
- żeby dzieci miały możliwość integrowania się, nie siedziały same po domach – Pomysł na działania animacyjne dla dzieci z chustą animacyjną, z przebieraniem się. Można zorganizować je na placu u Piotra - Janusza. Rodzice mogliby upiec ciasta
- żeby społeczność była bardziej szczerą, otwartą, zintegrowaną, bardziej spontaniczną, żeby nie było sztywno

2.3.3. CISZYCA oczami dzieci

Marzenia:

treningi w zespole Arka, młodzieżowa drużyna strażacka, huśtawka w Kamieńcu, hodowla papug

Ciekawe osoby/pasjonaci:

Wujek Adama – hoduje papugi, bażanty, kanarki, świnię

Co dzieci lubią robić w czasie wolnym: grać na komputerze, grać w piłkę, wyjazdy na giełdę papug, zabawy z psem, spacer

Miejsca:

OSP – bilard, ping pong na urodziny, boisko, plac zabaw, staw – kąpiele, ryby, boisko u wujka Adama

2.3.4. CISZYCA oczami dorosłych

Miejsca spotkań:

świetlica/remiza, boisko, plac zabaw, prom do Tarnobrzega, przystanek, ulica, spotkania nad Wisłą

Ciekawe wydarzenia z przeszłości/tradycje/zwyczaje/historie:

kolejka wąskotorowa, która została zbudowana przez Rosjan podczas II Wojny Światowej. Po zakończeniu działań wojennych została rozebrana; opuszczona miejscowość nad Wisłą (Radowąż); dawna granica prusko-austriacka – pozostały jeszcze słupy graniczne; dworek dziedzica Piotrowicza; w tych okolicach działała partyzantka

Aktywne jednostki/grupy/pasjonaci/hobbyści:

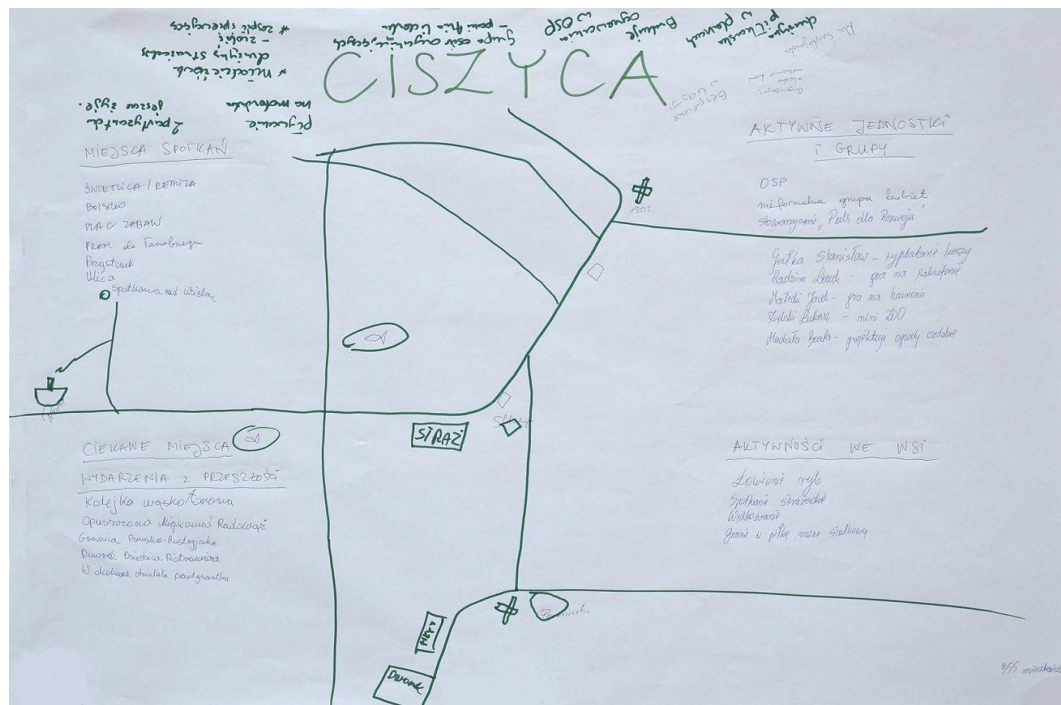
OSP, nieformalna grupa kobiet, Stowarzyszenie „Puls dla rozwoju”, Stanisław Gałka (wyplata kosze), Leszek Radzim (gra na saksofonie), Jacek Małecki (gra na harmonii), Łukasz Zrębski (prowadzi mini zoo), Beata Machała (projektuje ogrody ozdobne), w miejscowości żyje jeszcze dwóch partyzantów

Aktywności we wsi:

łowienie ryb, spotkania strażackie, granie w piłkę nożną, siatkową, pływanie na motorówkach

Marzenia:

drużyna piłkarska w planach, dobrze gdyby powstała młodzieżowa drużyna strażacka, zespół śpiewający

Pomysły wypracowane wspólnie dla Ciszycy, Kamieńca i Świążyc

- impreza na zakończenie lata zorganizowana przez i dla mieszkańców Kamieńca i Ciszycy. Planowane były różnorodne działania: kulinarne (konkurs kulinarny + poczęstunek przygotowany przez mieszkańców), sportowe (rywalizacja między wsiami, zawody w piłkę nożną/ping-ponga), działania animacyjne dla dzieci (malowanie twarzy + chusta animacyjna), występy (występy dzieci, koncert lokalnej kapeli), pokazy strażackie + strażackie zadania dla dzieci, puszczani lampionów, fajerwerki

2.4. Warsztat nr 4

W czwartym warsztacie zorganizowanym dla miejscowości Błonie oraz Sońniczany udział wzięło kilkanaście kobiet; seniorek oraz kobiet w wieku średnim. W warsztacie uczestniczył też jeden mężczyzna. Podobnie jak w pozostałych miejscowościach uczestnicy byli proszeni o odpowiedź na pytanie: **Co chciałbyś/chciałabyś zmienić w swojej miejscowości?** Odpowiedzi z dwóch wsi można podzielić na dwie kategorie. Pierwsza jest związana z inwestycjami we wsiach, takimi jak: wybudowanie oczyszczalni, założenie kanalizacji, poprawa dróg, zrobienie chodników. Wśród tych odpowiedzi jest też pomysł na wybudowanie fontanny. Drugi rodzaj odpowiedzi dotyczy działań, które angażują, pobudzają mieszkańców do wspólnego działania, spotkania się. Są to: bardziej atrakcyjne ogródki przydomowe, stworzenie miejsca spotkań w świetlicy, stworzenie placu zabaw, zagospodarowanie parku, zorganizowanie aktywności dla osób starszych, ale też międzypokoleniowych.

2.4.1. BŁONIE

Miejsca spotkań:

park dworski, boisko na fundamentach dworku, prywatne domy

Ciekawe miejsca/wydarzenia z historii/tradycje/zwyczaje:

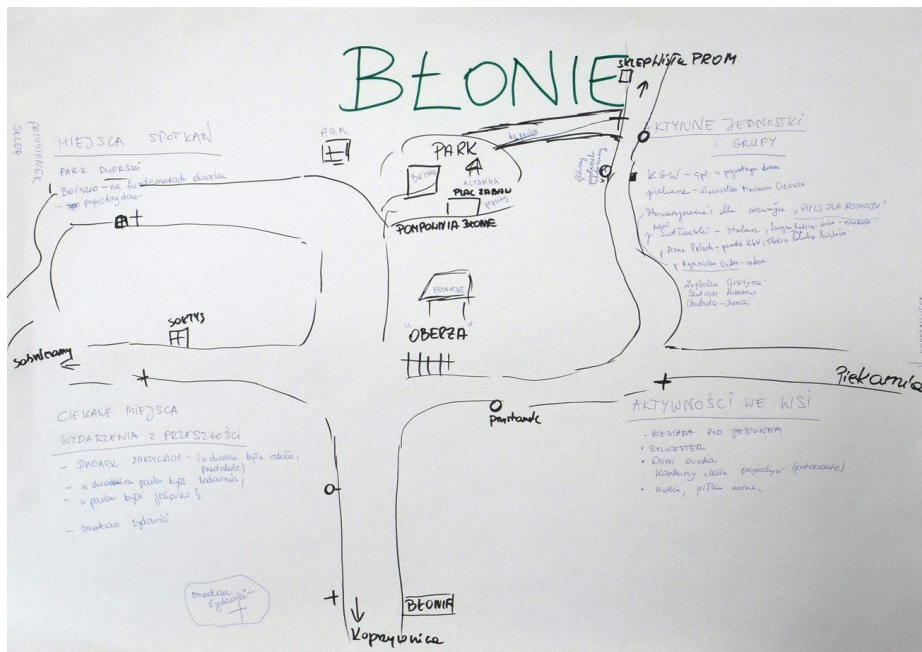
W dworku Zarzyckich było przedszkole i szkoła; w dworskim parku była lodownia (rodzaj spiżarni); w parku było jezioro; istniał w Błoniu cmentarz żydowski

Aktywne jednostki i grupy/pasjonaci/hobbyści:

KGW – spotkania w prywatnych domach, właścicielka piekarni, Stowarzyszenie “Puls dla rozwoju”, Pan Antoni Satławski – stolarz, Pani Anna Paluch - prowadzi KGW, zbiera lokalne historie, Pani Agnieszka Ordon – radna, Panie Grażyna Żrębska, Marzena Szatan, Irena Chabzda

Aktywności we wsi:

Biesiada pod jesionem, sylwester, dzień dziecka, konkursy koła gospodyń wiejskich (gotowanie), siatkówka, piłka nożna

Pomysły wypracowane dla Błonia

- impreza na rozpoczęcie/zakończenie sezonu sadowniczego
- współpraca pomiędzy miejscowościami Ciszyca, Kamieniec, Świążyce, Błonie - w ramach współpracy zorganizowanie biesiady w Błoniu, imprezy na zakończenie lata w Ciszyca
- spotkania grillowe dla starszych i młodszych, w ramach spotkań warsztaty rękodzieła, zbieranie historii i zdjęć, opowieści z przeszłości.

2.4.2. SOŚNICZANY

Miejsca spotkań:

świetlica, boisko, skup, sklep, figurki, staw - wędkowanie ?

Ciekawe miejsca/historie/tradycje:

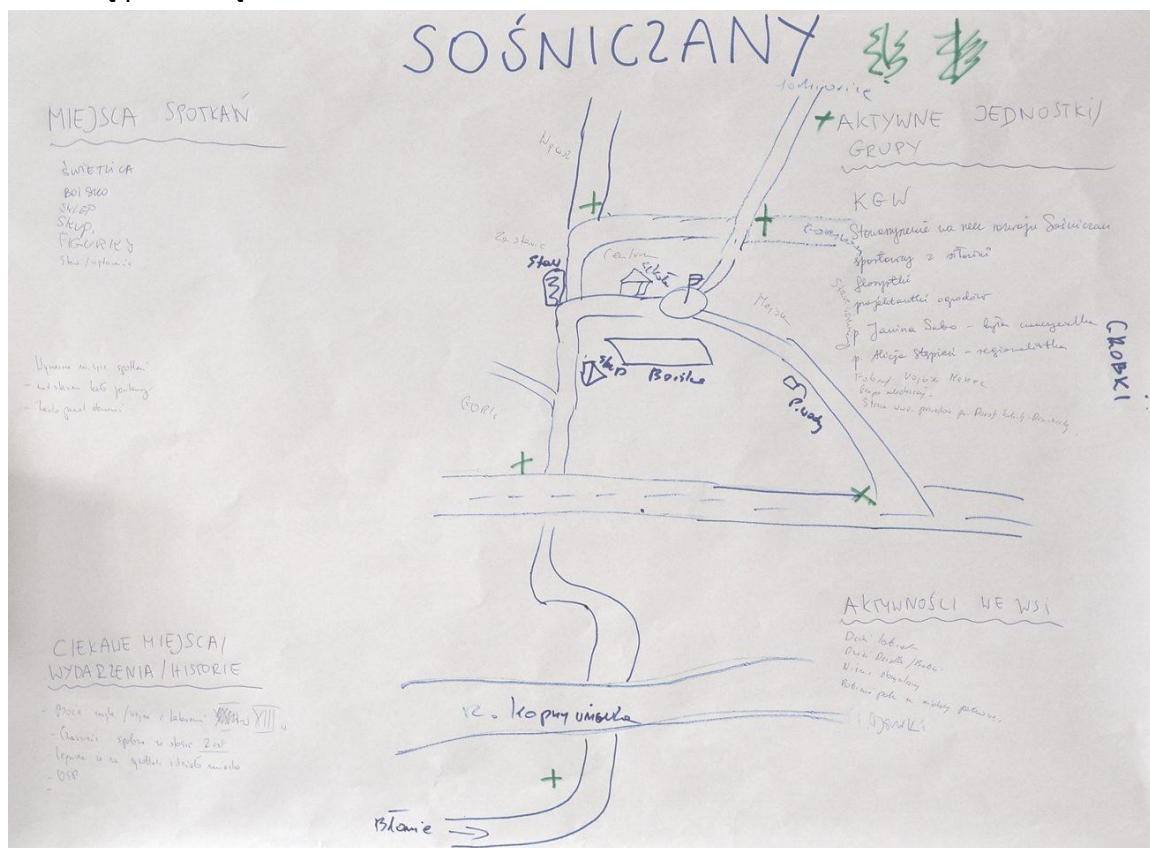
Boża męka/wojnę z Tatarami z XIII wieku; spalone czarownice na stosie; legenda o tym, że istniało tu kiedyś miasto; OSP

Aktywne jednostki/grupy/pasjonaci:

KGW, Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi, sportowcy z siłowni, projektantki ogrodów, Janina Sabo – była nauczycielka, Alicja Stępień – regionalistka, fotograf Wojciech Marzec, grupa młodzieży, p. Dorota Sulik – prowadzi stronę internetową poświęconą miejscowości

Aktywności we wsi:

Dzień kobiet, dzień babci i dziadka, plecenie wieńca dożynkowego, majówka, robienie palm na niedzielę palmową

Pomysły wypracowane dla Sośniczan:

- pokazy filmowe z oprawą (popcorn, miejsca do siedzenia)
- spotkania po latach z osobami, które wyjechały z miejscowości a mają do niej sentyment
- zjazd na byle czym - zamykamy ulicę, na zakończenie odbywa się impreza integracyjna
- ławeczki przed domami
- sabat czarownic
- gminny Rajd Rowerowy
- wspólne szycie połączone z pokazem
- kursy gotowania i pieczenia

2.5. Warsztat nr 5

Kolejny warsztat odbył się w miejscowości Krzcin, w lokalnej remizie. Wzięli w nim udział mieszkańcy Krzcina i Łukowca. Grupa była zróżnicowana. Znajdowały się w niej mężczyźni-sadownicy, kobiety aktywne zawodowo, seniorki i młodzież. Część uczestników poprosiła, żeby warsztat skończył się wcześniej, jednak podczas jego trwania zaangażowali się w takim stopniu, że z chęcią zostali do końca. Przed rozpoczęciem warsztatu jego uczestnikom zostało zadane pytanie: **co chciałbyś/chciałabyś zmienić w swojej miejscowości?** Odpowiedzi mieszkańców Krzcina były bardzo różnorodne. Aż 6 osób wskazało, że należy zadbać o czystość jeziora, co pokazuje jak ważny jest to temat dla mieszkańców. Pojawiło się też kilka wypowiedzi związanych z inwestycjami w Krzcinie: małymi (ławeczka na przystanku), średnimi (chodnik wzdłuż drogi powiatowej, ścieżka rowerowa) i dużymi (oczyszczalnia ścieków). Mieszkańcy chcieliby również, żeby miejsce w którym żyją było czystsze i bardziej zadbane. Uczestnicy warsztatu zauważyli też potrzebę tworzenia miejsc spotkań dla różnych grup: świetlica i siłownia dla młodzieży + miejsce spotkań dla starszych. W Krzcinie brakuje też Koła Gospodyń Wiejskich. Odpowiedzi mieszkańców Łukowca były bardziej jednorodne. Wszystkie dotyczyły inwestycji (ścieżka zdrowia, plac zabaw, świetlica, ścieżka rowerowa). Co ważne wszystkie zaproponowane inwestycje są związane ze spędzaniem czasu wolnego.

2.5.1. KRZCIN

Miejsca spotkań:

Kaplica, remiza, Fundacja La Zebra, boisko sportowe, plac zabaw, skup tytoniu, figurki (majówki), jezioro (w sezonie)

Ciekawe miejsca i wydarzenia historyczne:

Dużo historii związanych z Drugą Wojną Światową. W Krzcinie mieściła się kuchnia polowa wojsk rosyjskich podczas II wojny światowej. Na drzewie znajdował się punkt obserwacyjny, z którego żołnierze obserwowali ruchy wojsk niemieckich. Obserwator został zestrzelony. Przed wojną miejscowość zamieszkiwali Żydzi. Jedna z rodzin prowadziła karczmę w Krzcinie. Znajdował się tam kiedyś cmentarz żydowski, ale obecnie został tylko plac, na którym się znajdował. Przed wojną znajdowała się w Krzcinie remiza strażacka, po której obecnie zostały tylko fundamenty.

Aktywne osoby i grupy:

G: fundacja La Zebra, OSP, dzika drużyna, MOD

J: p. Basia Dyl – florystyka, rękodzieło, haftowanie; muzyk; miłośnik ptactwa ozdobnego; p. Elżbieta – szydełkowanie, haft krzyżykowy; p. Maria – robienie na drutach, haft krzyżykowy; p. Darek Żak – kowalstwo; p. Mariusz Malecki - kowalstwo

- Gra terenowa - quest o Krzcinie - gra terenowa byłaby oparta na bogatej historii Krzcina. W ramach przygotowywania gry terenowej odbyłoby się spotkanie, podczas którego mieszkańcy dzieliliby się swoją wiedzą na temat historii Krzcina (seniorzy).
- Dyskusyjny Klub Filmowy
- Impreza integracyjna - mecz piłki nożnej + loteria fantowa + wieczorna potańcówka

2.5.2. ŁUKOWIEC

Miejsca spotkań:

Kościół, boisko sportowe, przystanek (miejsce spotkań młodzieży jadącej do szkoły), sklep (tam spotykają się mężczyźni), altana, boisko za wałem (przy nim znajduje się też palenisko)

Ciekawe miejsca i wydarzenia historyczne:

obelisk upamiętniający przewoźników, którzy przeprowadzali ludzi przez Wisłę podczas II Wojny Światowej i zostali za to rozstrzelani.

strażnica graniczna

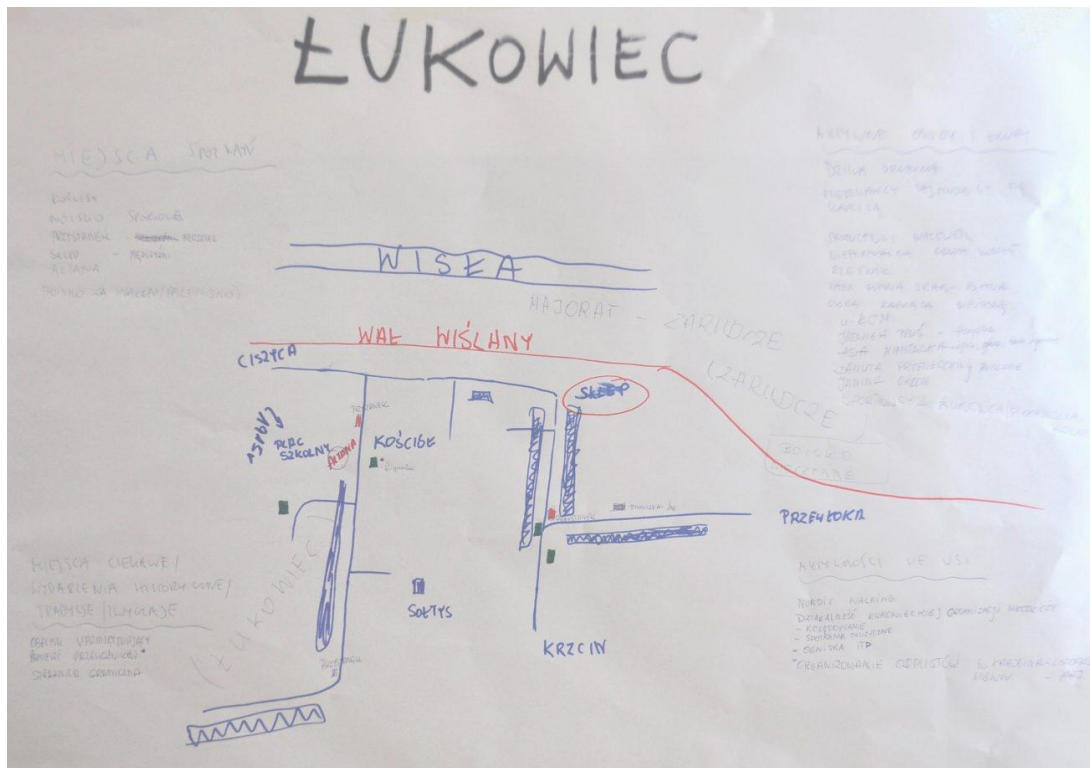
Aktywne osoby i grupy:

G: dzika drużyna; mieszkańcy zajmujący się kaplicą; producenci nalewek; nieformalna grupa kobiet, u-ŁOM – nieformalna grupa zrzeszająca aktywną młodzież; sportowcy z Łukowca (piłka nożna, kolarstwo)

J: rzeźnik; Maria Drab – poetka; ręczna biżuteria; p. Jadwiga Pruś – florystyka; Asia Mianowska – gitara, śpiew, taniec z ogniem; Danuta Przewłocka i Janina Ordon – członkinie grupy Powiślanie

Aktywności we wsi:

nordic walking; działania Łukowskiej Organizacji Młodzieżowej (kolędowanie, spotkania muzyczne, ogniska), organizowanie odpustów (św. Katarzyna w listopadzie i MBWW w maju)

Pomysły wypracowane dla łukowca:

- Piknik połączony z zawodami, pokazami talentów, zabawą. Będzie składał się z 4 etapów: 1. sprzątnięcie placu szkolnego; 2. maraton; 3. pokazy różnych talentów, pokazy sportowe, wystawy, poczęstunek; 4. ognisko, grill, śpiew (gitara)
- Rajd Rowerowy na terenie gminy Koprzywnica
- Stworzenie lokalnej informacji, gazetki

2.6. Warsztat nr 6

Ostatni warsztat był skierowany do mieszkańców miasta Koprzywnica, wraz z osiedlem Cegielnia i Zarzeczce. Odbył się w siedzibie Domu Kultury. Uczestniczyły w nim kobiety pracujące zawodowo, seniorki, jeden mężczyzna i dwoje przedstawicieli młodzieży. W sumie w warsztacie wzięło udział 10 osób. Przed rozpoczęciem warsztatu jego uczestnikom zostało zadane pytanie: **co chciałbyś/chciałabyś zmienić w swojej miejscowości?** Najwięcej wypowiedzi dotyczyło rynku (zadbanie o czystość, wydobycie potencjału, zagospodarowanie, wybudowanie fontanny).

Mieszkańcy postulują też, by w większym stopniu dbać o czystość. Zdaniem uczestników w Koprzywnicy jest za mało wydarzeń kulturalnych (koncertów, przedstawień, kabaretów). Brakuje też oferty dla młodych (potańcówki i ogniska). Zdaniem jednej z mieszkank w Koprzywnicy przydałoby się więcej życzliwości.

2.6.1. KOPRZYWNICA

Miejsca spotkań:

stadion, rynek, dom kultury, zalew, orlik, urząd gminy, targowisko, cmentarz, biblioteka

Ciekawe miejsca i wydarzenia historyczne:

Miasto zostało założone przez cystersów. Prawa miejskie otrzymało w XIII wieku. Słynęło z przemysłu szewskiego. W 1607 roku, na polach koprzywnickich został zawiązany rokosz Zebrzydowskiego. Podczas drugiej wojny światowej rozstrzelano 47 mieszkańców (ukrywali partyzantów). Przez Koprzywnicę przechodzą liczne szlaki (jabłkowy, św. Jakuba, jagielloński, królewski). Jest legenda, która mówi, że w okolicach zalewu zostały zakopane beczki ze złotem. Podczas pracy z grupą pojawił się temat ludności żydowskiej, ale według jednego z uczestników ten temat jest trudny.

Robert Siwecki wiedział dużo o historii.

Tunel do kościoła MBR z kościoła św. Floriana

Aktywne osoby i grupy:

G: koło wędkarskie; chóry; gołębiarze; bziukacze; Muzyczny zespół licealny; piłkarze Koprzywniczanki; MOD – młodzieżowa orkiestra dęta ; grupa mażorettek; klub sportowy Arka; kółka różańcowe; koło emerytów (prowadzone przez panią Kalinowską); OSP; różne grupy z Domu Kultury, zespół ludowy Powiślanie

J: p. Jan – konstruktor armat; Barbara Śledź – rzeźbiarka amatorka; Józef Opala – rzeźbiarz; Jan Lipiński – filmowiec, muzyk; Andrzej Misiak – szewc; p. Kalinowska – była nauczycielka, organizuje spotkania dla emerytów; p. Gosia z DK – rękodzieło; p. Lucyna – granie na akordeonie, medycyna naturalna; Jeden pan składa rowery od początku do końca; ks. Jerzy Burek; Justyna Jesionek – organizuje czas młodzieży; Emilka Lichocka i Michał Klusek - muzyka

Aktywności we mieście:

nordic walking, spotkania młodych matek, wspólne oglądanie meczy Koprzywianki/Arki, wędkowanie, bziuki, targi, msze niedzielne, lody niedzielne

Pomysły wypracowane dla Koprzywnicy:

- Teatr dla dorosłych - warsztaty, sztuka
- "Dzień szortów" - cykl warsztatów sportowych zachęcających ludzi do uprawiania sportów w przestrzeni publicznej, przełamujących negatywne postrzeganie społeczne. Różne dyscypliny: chodzenie z kijkami, bieganie, frisbee, klasy, guma, zośka, ringo, kapsle, jazda na deskorolce, zbijak, dwa ognie
- Wieczorki taneczno-integracyjne w różnych częściach Koprzywnicy
- Cykl warsztatów i spotkań poświęconych medycynie naturalnej, ziołolecznictwu
- Sztuki teatralne oparte o legendy koprzywnickie
- Triathlon - kulturalny, sportowy

2.7. Potencjał kulturotwórczy gminy Koprzywnica

Podczas warsztatów udało nam się dowiedzieć o działalności ok. 70 osób, które posiadają potencjał kulturotwórczy. Podzieliliśmy ich na 11 obszarów, względem tego czy się zajmują. Nie jest to zapewne skończona lista. Zachęcamy pracowników domu kultury do dalszej eksploracji i szukania kolejnych uzdolnionych osób.

Zachęcamy do włączania w działania domu kultury poniższych osób. Osoby posiadające wyjątkowe zdolności mają często potrzebę dzielenia się nimi z innymi, dzięki czemu mogą z chęcią przystawać na propozycję współpracy. Podczas warsztatów okazało się, że mieszkańcy, w szczególności kobiety, mają chęć zdobywania nowych umiejętności i uczenia się od innych mieszkańców. Warto jest stwarzać przestrzeń do wymiany doświadczeń między osobami posiadającymi potencjał kulturotwórczy, a resztą mieszkańców.

Zachęcamy pracowników domu kultury do konsultowania swoich pomysłów na działania z wybranymi osobami, jeśli są one związane z jednym z poniższych obszarów. Dzięki takim konsultacjom można lepiej dopasować działanie pod potrzeby mieszkańców, wzbogacić ofertę oraz lepiej wypromować dane działanie wśród osób zainteresowanych. Dlatego zalecamy stworzenie listy kontaktów do osób posiadających potencjał kulturotwórczy, która ułatwi komunikowanie się z nimi.

Lista osób, które posiadają potencjał kulturotwórczy:

Regionaliści: Małgorzata Chaja (Postronna), Stanisław Banaszewski (Trzykosy), Anna Paluch (Błonie), Alicja Stępień (Sośniczany)

Rękodzieło: Justyna Bokwa (Zbigniewice Kolonie), Agnieszka Drożdzał – florystka (Zbigniewice Kolonie), Maria Krępa, Stanisława Ciamaga, Katarzyna Haja (Zbigniewice Wieś), Danuta Żuraw – haft (Niedźwice), Alicja Krawczyk (Trzykosy), Basia Dyl (Krzcin), p. Elżbieta, p. Maria (Krzcin), Jadwiga Pruś – florystyka (Łukowiec)

Kulinaria: Martyna Nemcok – torty (Zbigniewice Kolonie), Marcin Maciąg – kucharz z hotelu Basztowa (Trzykosy), producenci nalewek (Łukowiec)

Rzemieślnicy: Marek Dziurzyński - stolarz (Postronna), Dariusz Nowak – wyplatanie koszyków (Beszyce), stolarze (Świężyce), Stanisław Gałka – wyplata kosze (Ciszycyca), Antoni Sattława – stolarz (Błonie), Darek Żak – kowalstwo; p. Mariusz Malecki – kowalstwo (Krzcin), p. Jan – konstruktor armat (Koprzywnica), Andrzej Misiak – szewc (Koprzywnica)

Lokalni artyści: Małgorzata Ziomkowska (Postronna), Mariusz Żurek - młody malarz (Zbigniewice Wieś), Janusz Żuber, Angelika Żurek – poeci (Zbigniewice Wieś), Tomasz Nasternak – rzeźbiarz (Beszyce), Wojciech Marzez – fotograf (Sośniczany), Maria Drab – poetka; ręczna biżuteria (Łukowiec), Asia Mianowska – gitara, śpiew, taniec z ogniem (Łukowiec), Barbara Śledź – rzeźbiarka amatorka; Józef Opala – rzeźbiarz; Jan Lipiński – filmowiec, muzyk (Koprzywnica)

Muzycy: p. Lipiec – muzyk, gra na harmonii, p. Grębowiec – gra na saksofonie, p. Piątkowski – gra na klarncie (Gnieszowice), Krzysztof Rzepecki – raper (Beszyce), siostry Papkówny – śpiew (Beszyce), Karolina Kołodziej – śpiew (Świężyca), Leszek Radzim - gra na saksofonie, Jacek Małecki - gra na harmonii (Ciszycyca), Emilka Lichocka i Michał Klusek (Koprzywnica), p. Lucyna – akordeon (Koprzywnica)

Sport: Jolanta Struska (Trzykosy), nieformalna drużyna piłkarska (Trzykosy), drużyna piłkarska (Gnieszowice), dzika drużyna (Dmosice), klub sportowy (Zbigniewice Kolonie), sportowcy z siłowni (Beszyce), dzika drużyna (Świężyce), dzika drużyna (Łukowiec)

Zwierzęta: hodowca gołębi (Beszyce), ozdobne gęsi, stadnina koni (Postronna), sołtys hoduje gołębie (Świężyca), p. Adam – hoduje ptaki ozdobne (Ciszycyca), Łukasz Zrębski – prowadzi mini zoo

Ogrodnictwo/zielarstwo: Beata Machała – projektuje ogrody ozdobne (Ciszycyca), p. Lucyna (Koprzywnica)

Organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie rozwoju wsi Postronna, Byszów, Kępie (Postronna), Stowarzyszenie rozwoju wsi Gnieszowice „Sami swoi” (Gnieszowice), Stowarzyszenie „Puls dla rozwoju” (Ciszycyca), Fundacja La Zebra (Krzcin)

Grupy młodzieżowe: u-ŁOM (Łukowiec)

2.8. Rekomendacje dot. działań domu kultury na terenie gminy

- w kilku miejscowościach nie istnieją Koła Gospodyń Wiejskich. Kobiety uczestniczące w warsztatach wskazywały na taką potrzebę. Dom kultury mógłby zainicjować założenie KGW, umożliwić wymianę doświadczeń pomiędzy poszczególnymi kołami.
- dla części mieszkańców odległość od domu kultury jest barierą w dostępie do działań kulturalnych. Dom kultury mógłby inicjować działania w poszczególnych miejscowościach, dzięki czemu mieszkańcy mieliby większą szansę uczestnictwa w takich zajęciach. Warto wykorzystywać potencjał remiz i świetlic, które obecnie są raczej „martwymi” przestrzeniami, w których nic się nie dzieje.
- w wielu miejscowościach pojawiały się tematy związane z historią miejsc (szczególnie doświadczeniami II wojny światowej, jak również obecnością Żydów na tym terenie do czasu wojny). Dom kultury mógłby zainicjować działania związane z historią lokalną, z pamięcią.
- w kilku miejscowościach istnieją stowarzyszenia, które starają się działać w lokalnych świetlicach, organizują przede wszystkim akcje, np. związane ze świętami, skierowane dla dzieci. Dom kultury mógłby sieciować te organizacje, np. wspierać w wymianie informacji, zachęcać je do podejmowania wspólnych działań.
- poszczególne wsie organizują różne działania, akcje, wydarzenia na swoim terenie, ale wiedza o nich nie jest powszechnie znana i dostępna. Dom kultury mógłby zarządzać kalendarzem wydarzeń lokalnych, być łącznikiem, który będzie promował wiedzę o tych wydarzeniach.

3. Opisy grup mieszkających na terenie gminy Koprzywnica

3.1. Kobiety, w tym kobiety aktywne zawodowo, seniorki, sadowniczki

Praca na trzy etaty

Kobiety były przeważającą grupą uczestników podczas warsztatów. Na każdym z sześciu spotkań stanowiły większość. Pozostałe dwie grupy (młodzież, mężczyźni-sadownicy) będące przedmiotem tej analizy pojawiały się znacznie rzadziej. Nie była to jednak homogeniczna grupa. Uczestniczki różniły się między sobą pod względem wieku. W warsztatach brały udział zarówno kobiety młode, w średnim wieku, jak i seniorki. Różny był też statut zawodowy uczestniczek. Zdecydowana większość z nich posiada sady i wraz z całą rodziną pracują jako rolniczki. Część kobiet łączy pracę na roli z pracą zawodową w innych sektorach (sklep, urząd, stomatologia). Warto podkreślić, że każda z kobiet łączy pracę zawodową z bezpłatną pracą w domu. Do jej obowiązków należy gotowanie, sprzątanie i opieka nad dziećmi. Pod względem ilości obowiązków życie na emeryturze nie różni się tak bardzo od życia przed. Seniorki ciągle mają dużo obowiązków: opieka nad wnukami, zajmowanie się domem (sprzątanie, gotowanie), pomoc w polu. Emerytki są zajęte, ale mają większą możliwość znalezienia czasu wolnego. Problemem może być to, że są przemęczone ilością obowiązków. Na tle innych uczestników kobiety wydają się być najbardziej zapracowaną grupą. Większość z nich musi pracować na 3 etaty (praca zawodowa, sad, dom + dzieci).

Co lubią robić w czasie wolnym

Mimo bardzo dużej liczby obowiązków kobiety mają odrobinę czasu dla siebie. Osiągają to dzięki bardzo dobrej umiejętności organizowania czasu pracy (jest to niezbędne podczas łączenia 3 etatów), jednak nie są w stanie go zaplanować, określić z wyprzedzeniem, kiedy będą miały czas wolny. *Czas wolny raczej się zdarza*. Poszczególne grupy kobiet wskazywały na okresy, kiedy jest większe prawdopodobieństwo, że będą miały chwilę dla siebie:

- Kobiety zaangażowane w sadownictwo mają więcej wolnego czasu pomiędzy listopadem a wczesną wiosną, ponieważ wtedy jest mniej prac związanych z drzewami owocowymi.
- Gospodynie domowe mogą wygospodarować trochę czasu dla siebie, kiedy dzieci są w szkole, a mąż w pracy.
- Seniorki, częściej niż inne kobiety, mają wolny czas wieczorami

Kobiety podkreślały, że mogłyby wygospodarować więcej czasu wolnego, jeśli w ich miejscowościach byłyby organizowane zajęcia dla dzieci. Niestety takiej oferty nie ma.

Kobiety wskazywały na bardzo różnorodne sposoby spędzania wolnego czasu. Warto podkreślić, że część z nich jest związana z bezpłatną pracą kobiet w domu. Zgodnie z tym można podzielić obowiązki domowe na te konieczne/codienne (sprząatanie, gotowanie obiadu) i te okazjonalne/z wyboru (pieczenie ciast, gotowanie czasochłonnych potraw, pielęgnacja ogródków), które sprawiają przyjemność i stanowią sposób spędzania wolnego czasu. Czas spędzany z mężem/z dziećmi nie jest postrzegany jako czas wolny. Kobiety lubią go spędzać samotnie lub w gronie innych kobiet.

Uczestniczki warsztatu wskazywały na następujące sposoby spędzania wolnego czasu:

- **indywidualne działania w domu:** rozwiązywanie krzyżówek, oglądanie telewizji, czytanie książek, słuchanie muzyki
- **prace domowe sprawiające przyjemność:** pieczenie ciast, gotowanie czasochłonnych potraw, pielęgnacja ogródków/kwiatów
- **dbanie o siebie:** kosmetyczka, fryzjer, zdobywanie wiedzy na temat medycyny naturalnej
- **spotkania towarzyskie:** tworzenie wieńców, wspólne gotowanie, wymiana przepisów kulinarnych, wspólne imprezy, "majówki", kółko różańcowe
- **targi rolnicze, szkolenia rolnicze**
- **wyjazdy, wycieczki**
- **sport:** spacer, chodzenie z kijkami, bieganie, jazda na rowerze, aerobik

Warto podkreślić, że zarówno seniorki jak i kobiety pracujące są aktywne fizycznie. Uprawiają sport same lub wraz z innymi kobietami. Robią to mimo tego, że aktywność kobiet w przestrzeni publicznej jest negatywnie postrzegana. Kobiety spotykały się często z nieprzyjemnymi komentarzami, kiedy zaczynały uprawiać nordic walking. Mimo to nie przestały i chodzenie z kijkami stało się jedną z najczęstszych dyscyplin uprawianych przez kobiety. Ich determinacja pokazuje, że aktywność fizyczna i dbanie o zdrowie są dla nich bardzo ważne.

Wśród senierek pojawił się pomysł wydarzeń dedykowanych osobom 50+ (np. kabarety, występy artystyczne). Podoba im się pomysł działań międzypokoleniowych/łączyjących różne grupy, jednak mają też potrzebę integracji i działań wewnątrz środowiska seniorskiego

Siła/potencjał kobiet

Kobiety postrzegają siebie jako osoby niezależne. Większość nich ma własne dochody pochodzące z pracy zawodowej lub emerytury. Wzmacnia to też ich pozycję w rodzinie. Poczucie niezależności wiąże się też z tym, że większość kobiet posiada prawo jazdy. Jest to szczególnie ważne na terenach wiejskich, gdzie odległości pomiędzy poszczególnymi miejscami/usługami są duże. Ten rodzaj niezależności dobrze obrazuje wypowiedź jednej z uczestniczek warsztatu: *Kiedy mam już dość, to mogę wsiąść w samochód i pojechać gdzie chcę.*

Kobiety mają świetną umiejętność organizowania czasu w ciągu dnia. Dzięki temu są w stanie łączyć pracę na 3 etaty i jeszcze znaleźć odrobinę czasu dla siebie.

Kobiet są też dobre w działaniach artystycznych, gotowaniu i opiece nad dziećmi i osobami starszymi.

Szczególnie duży potencjał tkwi w seniorkach:

- Są one odporne na opinie innych ludzi, w mniejszym stopniu obawiają się opinii innych członków społeczności ("klubu plotki"). Mają mniej do stracenia, dzięki czemu są gotowe na bardziej odważne działania. Są waleczne. Nie boją się mówić co myślą.
- Seniorki charakteryzują się dużym entuzjazmem i chęcią do działa.
- Jest to grupa o największym potencjale kulturotwórczym. Mają liczne umiejętności, które zdobyły podczas swojej pracy zawodowej i rozwijania swoich pasji np. dużo osób znających się na rękodziele, zielarstwie, grą na instrumentach (np. akordeon).
- Seniorki mają nadal potrzebę uczenia się: kursy komputerowe, wymiana przepisów, gotowanie nowych potraw, umiejętności związane z zielenią, projektowanie ogrodów, częściej pojawia się chęć wyjeżdżania, zwiedzania, poznawania nowych terenów.

Bariery w działaniu

Największą barierą w działaniach skierowanych do kobiet jest brak wolnego czasu. Tak jak już wspominaliśmy kobiety pracują na 3 etaty. Czasem udaje im się wygospodarować trochę czasu wolnego, jednak nie są w stanie zaplanować go z wyprzedzeniem.

Kobiety mają w sobie dużą gotowość do działania. Chcą się spotykać i wspólnie coś robić. Udaje im się organizować w ramach wydarzeń, które są już mocno osadzone w lokalnej kulturze np. majówki, plectenie wieńca. Jednak czasem brakuje im kogoś, kto zainicjowałby nowe działanie na które mają ochotę np. wzajemna nauka rękodzieła. Brakuje liderki/organizatorki, która wyszłaby z inicjatywą i zorganizowała grupę.

Kobiety podlegają silnej presji społecznej. Ciągłe są obserwowane. Jeśli próbują podejmować nowe aktywności, które nie są obecne w lokalnej społeczności (np. nordic walking), wtedy spotykają się z ostracyzmem społecznym, plotkami. Uruchamia się wtedy tzw. *klub plotki*. Z tego powodu kobiety mają pewne obawy przed podejmowaniem nowych aktywności.

Kobiety są przypisane do przestrzeni prywatnej. Według społeczności lokalnej tam powinny się spotykać i tam realizować swoje potrzeby. Przestrzeń publiczna jest zawłaszczona przez mężczyzn, np. mają przyzwolenie na pójście na piwo do sklepu, na spotkanie i wspólne działanie. Kobiety nie mają przyzwolenie społecznego na realizowanie swoich potrzeb w przestrzeni publicznej. Uruchamia się wtedy *klub plotki*, który je piętnuje i zniechęca. Kobiety nie mają też możliwości spotykania się i działania w neutralnych przestrzeniach zamkniętych. W części wsi są remizy czy świetlice, ale nie są one przyjazne i zadbane np. nie są ogrzewane, trudno się do nich dostać, bo klucze ma jedna osoba. Reasumując, kobiety nie mają w swoich miejscowościach przestrzeni, w których mogą działać wspólnie i realizować swoje potrzeby

Bariery uczestnictwa w ofercie DK

Barierą uczestnictwa w zorganizowanych warsztatach/wydarzeniach kulturalnych może być konieczność płacenia za uczestnictwo. Takie głosy pojawiły się podczas warsztatu z gospodyniami domowymi. Ten problem może dotyczyć też rolniczek. Podczas warsztatów podkreślały, że dużym problemem jest brak stabilizacji finansowej w gospodarstwie. Plony, a co za tym idzie dochód, są w dużej mierze uzależnione od pogody, warunków naturalnych.

Barierą uczestnictwa w warsztatach/wydarzeniu może być też termin jego organizacji (nieodpowiednia godzina, pora roku, kiedy jest dużo pracy).

Barierą w korzystaniu z oferty kulturalnej domu kultury jest dystans jaki dzieli DK od wsi znajdujących się w gminie. Nie każdy ma możliwość/czas, żeby dojeżdżać.

Zaangażowanie w życie społeczne miejscowości

Podczas warsztatów kobiety często nawiązywały do potrzeb innych grup. Na pytanie "Czego brakuje w Koprzywnicy?" seniorki odpowiedziały m.in. że brakuje porządnego placu zabaw. Kobiety nie stawiają swoich potrzeb na pierwszym miejscu. Proponują zmiany, szukają działań, które zadowolą też inne grupy.

Kobiety często myślą nie tylko o sobie, swojej grupie, ale także o tym gdzie żyją, jakie jest otoczenie, zależy im na tym aby żyć w miłym, estetycznym miejscu. W Krzcinie powstał pomysł, żeby zorganizować cykl imprez skierowanych do społeczności lokalnej, którego efektem, oprócz integracji i dobrej zabawy, byłoby upiększenie miejscowości. Seniorki z Koprzywnicy bardzo ubolewają nad brakiem czystości na Rynku.

3.1.1. Działania skierowane do kobiet - rekomendacje dla domu kultury

- konsultowanie z kobietami terminów zajęć/warsztatów skierowanych do nich, ze względu na bardzo ograniczoną ilość czasu wolnego
- ze względu na rolniczy charakter gminy (większość kobiet pracuje w sadach) warto jest organizować działania skierowane do kobiet w okresie zimowym (od końca listopada do marca). Wtedy posiadają więcej czasu wolnego.
- organizowanie zajęć/warsztatów skierowanych tylko do kobiet - kobiety wolą spędzać wolny czas bez swoich dzieci/mężów/rodzin
- potencjalny czas wolny kobiet jest poświęcany na opiekę nad dziećmi. Kobiety zyskałyby go trochę więcej, jeśli w ich miejscowościach organizowane byłyby zajęcia dla dzieci i młodzieży (np. w remizach, świetlicach). Zajęcia skierowane do kobiet można by organizować w tym samym czasie co zajęcia dla dzieci.
- kobiety mocno podkreślały potrzebę integracji wewnątrz swoich miejscowości (z innymi kobietami, międzypokoleniowa, z całą społecznością). Warto postarać się, żeby oferta domu kultury odpowiadała na tą potrzebę.
- seniorki są odważne i najmniej boją się opinii innych. Poza tym mają w sobie dużą chęć do działania i poznawania nowych rzeczy/zdobywania nowych kompetencji - jest to grupa, której można proponować nowe rodzaje działań, która jest gotowa na eksperymentowanie.
- Seniorki posiadają liczne umiejętności, posiadają szeroką wiedzę. Chcą się nią dzielić z innymi, a z drugiej strony tematyka interesuje inne grupy np. młodsze kobiety z Krzcinia chciałyby się nauczyć rękodzieła. Można z nimi współpracować podczas organizowania zajęć, zapraszać je do współprowadzenia.
- kobiety mają potrzebę wspólnych spotkań i wymiany wiedzy, umiejętności między sobą. Świetnym sposobem realizacji tych potrzeb jest założenie Koła Gospodyń Wiejskich. Czasem brakuje jednak "liderki", która doprowadziłaby do założenia KGW (taka sytuacja jest w Krzcinie). Dom Kultury mógłby wspierać kobiety w zakładaniu KGW, tam gdzie ich nie ma.

- rodzaje działań, które warto kierować do kobiet: sportowe (np. nordic walking), zdrowy styl życia (np. medycyna naturalna), nowe umiejętności dotyczące m.in. gotowania, pieczenia, uprawy kwiatów

3.2. Sadownicy - mężczyźni

Całe życie wokół sadu

W trzech spośród sześciu warsztatów uczestniczyli mężczyźni, pomimo tego byli w przeważającej mniejszości.

Wszyscy z naszych rozmówców są sadownikami. Tym co określa, determinuje sposób życia tej grupy jest sad i wszystko co jest z nim związane – uprawa, maszyny, zbiory, sprzedaż. Wśród naszych rozmówców wyczuwało się duży etos, zaangażowanie w swoją pracę. Sady są tutaj elementem kultury, miejscem gdzie ta kultura się wytwarza.

Praca

Dla naszych rozmówców w odróżnieniu do kobiet sad jest często głównym i jedynym miejscem pracy. W zasadzie poza okresem zimowym praca w sadzie zajmuje kilkanaście godzin dziennie. Sadownicy mówią, że jest to na tyle absorbujące – nie tylko fizycznie, ale też mentalnie, że sadownicy nie mają zbyt dużo czasu aby robić coś poza tym.

Sadownicy cenią w swojej pracy to, że mogą być niezależni, sami decydują o tym jak pracują. Określają się jako osoby, które muszą być w swojej pracy elastyczne, reagować na zmieniające się warunki. Muszą umieć przewidywać co się stanie. Mówią o sobie, że są przedsiębiorczy i zaradni.

Najbardziej satysfakcjonujące w pracy jest:

zbieranie zysków z plonów

widok kwitnących drzew

Co roku mam narodziny nowych owoców*

*wypowiedzi sadowników i sadowniczek

Czas wolny

Takie pojęcie według sadowników prawie nie istnieje, jak mówią czasu wolnego się nie planuje, on się raczej zdarza. Momentem, w ciągu tygodnia kiedy sadownicy starają się nie pracować jest niedziela. Wtedy można odpocząć, wyjechać poza miejscowość na zakupy, spacer.

W ciągu roku więcej czasu jest pomiędzy listopadem a wczesną wiosną, kiedy jest mniej pracy w sadzie.

Życie społeczne sadowników

Jeden z naszych rozmówców zauważył, że obecnie sadownicy coraz mniej spotykają się ze sobą. Kiedyś, kiedy jeszcze praca w sadzie nie była tak bardzo technologiczowana sadownicy mieli więcej powodów do spotkania się, wymiany doświadczeń, informacji, rad. Teraz dzieje się to w zdecydowanie mniejszym stopniu, większość z nich działa indywidualnie. Jeden z uczestników warsztatu chciałby, by pozostali sadownicy z tej wsi działali bardziej kolektywnie, wspólnie myśleli o tym co można poprawić, ulepszyć by wszystkim pracowało się łatwiej.

Sadownicy spotykają się w skupie, przy punktach poboru wody, czasami odwiedzają się po sąsiedzku. Zarówno według nich samych jak i kobiet sadowników można spotkać po skończonej pracy często w okolicach sklepów wiejskich. Obecni są również na giełdzie w Sandomierzu

3.2.1. Działania skierowane do mężczyzn - rekomendacje dla domu kultury

- działania z sadownikami powinny bazować na tym co ich najbardziej zajmuje i interesuje czyli sadów i co z tym związane np. konkurs fotograficzny dot. sadownictwa
- sadownicy mają duże umiejętności i wiedzę na temat sadów – są ekspertami w swojej dziedzinie. Dom kultury mógłby być instytucją, która motywuje i zachęca do działania w tym obszarze niż coś im proponuje, stwarza warunki do działania.
- wydaje się, że dom kultury powinien do nich docierać, niż liczyć na to, że to oni przyjadą do domu kultury
- działania warto proponować w okresie jesień-wczesna wiosna – zwiększa to szansę, że będą mieli czas na to by się w nie zaangażować.

3.3. Młodzież

Aktywni i chętni do działania. Wewnętrznie zróżnicowani

Z pośród sześciu warsztatów w miejscowościach z gminy Koprzywnica młodzież brała udział w trzech warsztatach - w Beszycach, w Krzcinie (młodzież z Łukowca) oraz w Koprzywnicy. Podczas warsztatów w Ciszyca dołączyły do warsztatów dzieci uczęszczające do szkoły podstawowej, niemniej wydaje się że ich udział był niezamierzony. Warsztaty w Ciszyca wyjątkowo odbywały się przed budynkiem świetlicy, na zewnątrz, w związku z tym dzieci wracając ze szkoły i widząc, że coś się dzieje przed świetlicą zaintrygowane dołączyły.

Najliczniej na warsztatach stawiała się młodzież z Beszyc, przyszło kilkanaścioro dzieci. Na warsztatach z Krzcinie i Koprzywnicy pojawiły się po dwie osoby z grupy młodzieżowej.

Fakt, że dzieci z innych wsi nie pojawiły się na warsztatach, może świadczyć o tym, że informacja o warsztatach do nich nie dotarła oraz o tym, że w związku z odległością jaką musiałyby pokonać (warsztaty dla kilku wsi odbywały się tylko w jednej z tych miejscowości, mieszkańcy pozostałych wsi musieli na warsztaty specjalnie dojechać) nie miały możliwości na nie dotrzeć. Dodatkowo na frekwencję młodzieży na pewno wpłynęło to, że dwa warsztaty odbyły się w dni powszednie przed południem, kiedy młodzież zazwyczaj przebywa w szkole.

Co robi młodzież na terenie gminy?

Młodzież przed wszystkim chodzi do szkoły i jest to jej podstawowa aktywność. Poza szkołą młodzież, z którą rozmawialiśmy najczęściej lubi:

- spędzać czas **w grupie**, spotykając się ze znajomymi (np. grupa u-ŁOM z Łukowca)
- uprawiać **sporty** (też najczęściej w grupie), najpopularniejsze są:
  - **piłka nożna**, gra w klubach piłkarskich np. Arka, organizowanie się w dzikie drużyny, korzystanie z boisk sportowych, tworzenie mieszanych (chłopcy, dziewczyny) zespołów piłkarskich
  - jazda na rolkach
  - bieganie
  - jazda na rowerze
  - ćwiczenia na siłowni
  - jazda na motorze
  - kijki, czyli nordic walking
- chodzić na zajęcia, warsztaty np. do Domu Kultury:
  - karate
  - gra na gitarze, śpiew
  - taniec z ogniem
  - nauka rysunku
- pisać, czytać,
- robić filmy
- robić przedstawienia teatralne

- gdy w pobliżu jest las: chodzić na grzyby
- gdy w pobliżu jest staw, zalew, rzeka: łowić ryby
- chodzić na spacerzy np. do lasu
- majsterkować
- organizować ogniska
- siedzieć przed komputerem, na facebooku

Młodzież można podzielić według intensywności i sposobów spędzania wolnego czasu: na młodzież uczącą się, skupioną na nauce, spokojną, szukającą różnych dodatkowych zajęć, ambitną, jak i na młodzież bawiącą się, pijącą alkohol, chodzącą na dyskoteki. Jeśli myślimy o organizowaniu działań dla młodzieży trzeba pamiętać, że młodzież dzieli się też względem poziomu nauczania: na młodzież gimnazjalną, licealną, dzieci kończące szkołę podstawową. Dobrze gdy działania są skierowane do konkretnej grupy szkolnej, ponieważ poszczególne grupy młodzieżowe posiadają silną, własną identyfikację i zdarza się, że zniechęca ich uczestnictwo innej grupy.

Co robi młodzież poza gminą?

Na terenie gminy nie istnieje rozbudowana infrastruktura sportowa czy rekreacyjna, w związku z tym młodzież jeśli ma chęć na pójście do **kina** czy na **basen**, musi udać się do większego miasta np. Sandomierza, Tarnobrzegu czy nawet do Rzeszowa. Poza gminę młodzież wyjeżdża również aby pójść do **klubu**, na **zakupy** lub nad jezioro w Tarnobrzegu.

Kiedy młodzież ma czas wolny?

Czas wolny dla młodzieży to przede wszystkim soboty, weekendy (wymaga to jednak mobilizacji), święta, ferie, wakacje.

Gdzie spotyka się młodzież?

W zależności od rodzaju aktywności są to prywatne domy, siłownie, świetlice, boiska, przystanki, las, miejsca gdzie rozpala się ogniska. W Koprzywnicy jest to zalew, rynek (np. tu chodzi się na lody), sklep Lewiatan, stadion, targowica (niekoniecznie podczas targu), stacja paliw CPN, a wieczorami np. schody Domu Kultury, biblioteki.

Młodzież z Łukowca podkreślała, że brakuje im miejsca spotkań. We wsi nie ma świetlicy, a budynek dawnej szkoły (zamkniętej parę lat temu) wymaga remontu i mimo oddolnych akcji jego sprzątnięcia, jest systematycznie

zanieczyszczany przez miejscowych, korzystających z niego podczas nocnych spotkań, libacji.

Młodzież z Beszyc natomiast chciałaby aby ich miejsca spotkań zostały ulepszone, aby w świetlicy w Beszycach odbywały się zajęcia, warsztaty dla młodzieży oraz aby boisko do gry w piłkę nożną w Beszycach zostało wyrównane.

Problemy młodych

Problemy, o których mówiła młodzież można podzielić na dwa typy: te związane z niedostateczną infrastrukturą w ich wsiach (brak miejsca spotkań, kina, basenu, niewyremontowane, zniszczone obiekty ect) oraz na te związane ze stereotypowym postrzeganiem ich grupy przez dorosłych, z niedostrzeganiem ich potencjału i możliwości do działań, do bycia aktywnym.

Młodzież z Beszyc wskazywała na:

- brak **OSP**, wiele dzieci chciałoby być w młodzieżowej drużynie strażackiej, móc zdobyć strażackie umiejętności
- **brak zajęć w świetlicy**, np. programu typu **wolontariat**, który pozwoliłby wykorzystać ich energię i chęci do prowadzenia np. bezpłatnych korepetycji dla swoich rówieśników
- **brak dobrej infrastruktury sportowej** (nierówne boisko)

Młodzież z Łukowca wskazywała na:

- **strach przed dorosłymi**, często najbliższymi, którzy zniechęcają młodzież do działania, lekceważąc i kwestionując ich sens oraz strasząc ich opinią innych.
- konflikt pokoleniowy, brak szacunku mieszkańców do działań, które podejmują (np. nieuszanowanie faktu, że młodzież posprzątała budynek dawnej szkoły)

- **zanikający zapach młodzieży do działania** w momencie, kiedy nie czuje wsparcia dorosłych, kiedy brak jest dorosłego, który by ich mobilizował i zachęcał do działania (taką osobą był np. ks. Bogdan)

Młodzi sami o sobie

- **są aktywni (sport, spotkania ze znajomymi, zajęcia)**
- **chcą działać, coś robić**
- inicjują wspólne, angażujące młodzież działania np. sprzątanie wsi, wskrzeszanie starych tradycji np. kolędowanie (patrz-> u-ŁOM w Łukowcu)
- potrzebują wsparcia, aprobaty dorosłych, docenienia ich pomysłów
- są ambitni, dążą do celu, zależy im na rozwoju
- woleliby działać sami dla siebie, tzn. mieć możliwość decydowania i organizowania aktywności dla siebie
- **sami się organizują**, szczególnie jeśli chodzi o grupy skupione wokół sportu: piłkarze, rowerzyści, motocykliści (to dotyczy przede wszystkim chłopców)
- nudzą ich oficjalne wydarzenia
- lubią odpusty, pikniki, dożynki, bo wtedy mają miejsce różne występy artystyczne, rozstawiają się stragany
- dzielą się na młodzież bawiącą się (dyskoteki, alkohol) i na młodzież spokojniejszą, ambitną, której zależy na rozwoju
- czują, że dorośli ich szufladkują, ich pomysły są przez dorosłych krytykowane

Młodzież z Beszyc: związani ze swoją wsią, zależy im na aktywnym spędzaniu czasu w Beszycach. Skupieni są przede wszystkim wokół boiska do piłki nożnej, o które dbają, które chcą sami kosić, marzą o jego wyrównaniu. W Beszycach istnieją nieformalne, mieszane drużyny piłkarskie. W piłkę grają zarówno chłopcy jak i dziewczyny. Wśród młodzieży z Beszyc uwagę zwrócił jeden chłopak (Konrad?), który sprawia wrażenie ich lidera, osoby odpowiedzialnej, której zależy na dobru wspólnym (boisko). Młodzi z Beszyc chcieliby działać wolontariacko, mają poczucie, że wspólnymi siłami mogliby zrobić wiele dobrego dla siebie i swoich kolegów.

u- ŁOM, czyli “utajniona łukowiecka organizacja młodzieżowa”:

nieformalna grupa młodzieżowa z Łukowca, jej członkiniami są Asia i Ola, które były na warsztatach w świetlicy w Krzcinie.

U-ŁOM to organizacja skupiająca młodych z Łukowca, którzy mają silną potrzebę działania, organizowania sobie aktywnie czasu.

Grupę tworzą młodzi ludzie, którzy skupieni byli wokół ks. Bogdana, byłego wikarego

łukowieckiego kościoła. Do dziś miło wspominają jego osobę i wsparcie, które im dawał. Młodzi organizują m.in. spotkania, ogniska, spotkania muzyczne, akcję sprzątnięcia starej szkoły. Na Boże Narodzenie wskrzesili tradycję kolędowania w Łukowcu. Mimo wielkiej chęci działania czują, że są cały czas oceniani, dorośli postrzegają ich, tak jakby nic produktywnego nie robili, tylko siedzieli w Internecie. Ich starania nie są doceniane przez dorosłych, czują że podcina się im skrzydła, co prowadzi do frustracji i zniechęca do działania. To jest taka grupa, która sama się zorganizuje, wymyśli temat, ale potrzebuje uznania dorosłych, wsparcia organizacyjnego.

Wnioski z „pytania na sznurku” przeprowadzonego przez zespół domu kultury w Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Papieża Jana Pawła II w Koprzywnicy.

Podczas akcji animacyjnej w szkole udało się zebrać aż 55 odpowiedzi na pytanie: „Gdybyś miała/ miał 3 tysiące złotych, to co byś zorganizowała/zorganizował dla innych mieszkańców?” Większość wypowiedzi dotyczy kwestii związanych z twardymi inwestycjami m.in. plac zabaw, nowe boisko, skate park, basen. Zdecydowana większość miejsc, które młodzież chciałaby zbudować, jest związana ze sportem i aktywnością fizyczną. Widać, że ten temat jest dla nich bardzo bliski. Podczas warsztatów w poszczególnych miejscowościach okazało się, że przestrzeni sportowe są też głównym miejscem spotkań młodzieży, dlatego dużą ilość odpowiedzi związanych z inwestycjami sportowymi można traktować jako potrzebę tworzenia miejsc spotkań dla młodzieży. W wypowiedziach pojawiały się też propozycje miejsc spotkań niezwiązanych ze sportem np. ławeczki pod szkołą, czy altana dla wszystkich. Kilka pomysłów dotyczyło też potrzeby organizowania imprez integrujących mieszkańców. Widać, że zarówno integracja w środowisku młodych, jak i integracja międzypokoleniowa jest ważna dla młodzieży.

Drugim, najbardziej popularnym rodzajem odpowiedzi wśród młodzieży była chęć organizowania dużych wydarzeń plenerowych w postaci koncertów gwiazd czy festynów. Ciekawe jest to, że część młodych wskazywała na potrzebę połączenia takich imprez z akcją charytatywną np. zbieraniem pieniędzy dla osoby potrzebującej.

Trzeci rodzaj wypowiedzi dotyczył organizowania zajęć dla młodzieży (np. śpiew i taniec) oraz wycieczek.

3.3.1. Działania skierowane do młodzieży - rekomendacje dla Domu Kultury

- poprawić komunikację skierowaną do młodzieży nt. działań Domu Kultury. Potrzebny jest lepszy przepływ informacji nt. zajęć, warsztatów, możliwości współdziałania z Domem Kultury. Potrzebne jest uspołnienie informacji, które pojawiają się na stronie

www z tymi, które pojawiają się na facebooku. Poszukać nowych metod, nowych mediów do informowania młodzieży o działalności Domu Kultury (np. facebook).

- rozróżniać różne grupy wiekowe przy organizowaniu zajęć (młodzież z gimnazjum, liceum ect.)
- szukać lokalnych młodzieżowych liderów, wspierać ich w ich pomysłach, stwarzać przestrzeń do działania, a nie organizować coś za nich
- dostrzegać aktywność młodzieży, doceniać ich pomysły, uwierzyć w nich, umieć ich pochwalić
- wspierać i organizować działania dla młodzieży w ich wsiach, w ich lokalnym środowisku, w miejscowych świetlicach, ponieważ jest problem z docieraniem na zajęcia do Domu Kultury, jeśli mieszka się poza Koprzywnicą, w innej wsi.
- poszukać nowych form działania, atrakcyjnych dla młodzieży, nietypowych, wychodzić z działaniami, informacją o warsztatach poza mury Domu Kultury np. do szkoły, przed Dom Kultury, przed świetlicę
- młodzi potrzebują "przyjaznego dorosłego", mentora (taką osobą był np. ks. Bogdan w Łukowcu), który skupia wokół siebie młodzież, mobilizuje ich do działania, wspiera. Dom Kultury powinien dostrzegać takie osoby, zapraszać je do współpracy, prosić o opinie. Takie osoby posiadają wiedzę na temat potrzeb i problemów młodzieży, która może być istotna dla Domu Kultury.
- wyłonić spośród zespołu Domu Kultury osobę, która będzie "przyjaznym dorosłym" dla lokalnej młodzieży, a jej zadaniem będzie m.in. wspieranie młodych w realizowaniu pomysłów, współpraca z nieformalnymi grupami młodzieżowymi z terenu gminy.
- zastanowić się nad włączeniem do współpracy strażaków z OSP, bo jest wyraźna potrzeba wśród młodych do zdobywania umiejętności strażackich, przynależenia do młodzieżowej drużyny. OSP jest traktowana przez młodzież z szacunkiem, budzi zainteresowanie, łączy się z prestiżem (np. w Beszycach, w Ciszycy)